

آواز

RTA

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شماره ۳-۴ سال ۱۳۸۶

Ketabton.com

د رادیو، تلویزیون او سینما په برخه کی ...
مولوی د روح سفیر...

موسیقی هم دسج میشود هم ...
دافغانستان ملی رادیو...

گوینده کی پیست ...

داستانی ژانرونه

وظایف و رسالت...

د دیری مجلسونو...

محمد امين رحيماني

به نام خداوند توانا

صائب امتیاز : راډیو تلویزیون ملی

تمت نظر : داکتر عصمت اللهی ، الماج محمد داوود،

محمد ملیح تنور، داکتر عبدالواحد نظری ، شمس راد

، عزیزالله اریافر

مدیر مسئول : لمیه امدزی

مسئول تصمیح چاپ : عبدالقدیر صائم امدی

موبایل : ۰۷۹۹۳۵۳۳۶۲

گرافیک و دیزاین : امان الله (جا و ید)

نشانی: وزیر محمد اکبرخان / سرک ۱۳ / ریاست

عمومی راډیو تلویزیون ملی .

تلفون : ۲۱۰۳۱۶۴

تیراژ : ۱۰۰۰

آزدر ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

چاپ : مطبعه آزادی

در برکهای این شماره

- ۲- سخن نخست
- ۳- دراديو تلویزیون او سینما په برخه کی ...
- ۵- رویدادهای فرهنگی
- ۱۰- مولوی دروچ سفیر
- ۱۲- موسیقی هم مس میشود...
- ۱۴- دافغانستان ملی راډیو..
- ۱۶- کوینده کی پيست ...
- ۱۸- ویرگی ...
- ۲۰- داستانی ژانرونه
- ۲۲- وظایف ورسالت...
- ۲۷- اشعار انتخابی ...
- ۳۰- سینما مستند..
- ۳۲- استاد عبدالغفور برشنا
- ۳۴- ددری مجلسونه
- ۴۰- ابتکاروفلاقییت...
- ۴۴- پلان نشراتی

رساله ملی و رسالت ملی

رسانه ها در روزگار معاصر و به ویژه در جهان رو به انکشاف نه تنها نقش اطلاع رسانی، آموزشی و سرگرمی را دارند بلکه رسالت بزرگ پاسداری از ارزش ها و فرهنگ ملی و تلاش در راستای آن، همپا با گسترش دانش و تکنالوجی را نیز به دوش می کشند این رسالت در جامعه پون افغانستان که سه دهه بحران را سپری نموده و تازه مشق دموکراسی می نماید، نهایت با ارزش بوده که در این میان رادیو تلویزیون، از اهمیت ویژه برخوردار است در کشور افغانستان که بیش از ۹۰ درصد نفوس آن بیسواد است، نقش رادیو تلویزیون که توسط تصویر و صدا پیام ها را انتقال می دهند بس مهم است. در شرایط فعلی که کشور ما در معرض امواج مسموم کننده رسانه های غرض دار قرار دارد و آنان با سودجویی از نشرات شان از فود بیگانگی فرهنگی و در صدد انقطاع فرهنگ پربار ما در بین جوانان میباشد.

رسالت رادیو تلویزیون ملی بیشتر از پیش مهم شده تا در مقابل آنان ایستاده گی نموده، فرهنگ و ارزش های ملی و دینی ما را از سقوط به منجلا ب، و جلوگیری از رشد فرهنگ بیگانه و مسموم کننده نجات بخشد. مردم از رادیو تلویزیون ملی انتظار دارند تا در شکوه معنوی جامعه، عظمت تاریخی، غنای فرهنگی، همبستگی و وحدت ملی، میهن دوستی و پاسداری از ارزش های شکوهمند ملی یاری رسانده پاسدار ارزشهای جامعه باشد در پرتو چنین برنامه ها رسالتمندانه است که فود آگاهی ملی رشد می یابد از بیگانگی فرهنگ کاسته می شود، احساس همبستگی، برادری، سازنده گی و عشق به میهن و ملت شگوفان می گردد. بدون شک که هیئت رهبری و کارمندان رادیو تلویزیون ملی چنین می اندیشند و چنین عمل می کنند. که نجات میهن، بازسازی کشور، سعادت ملت و پرباری در آیین ما در آن نهفته است.

مدیر مسوول

د راديو، تلويزيون او سينما په برخه

کي به اکادمي جوړه شي

ورکړي. همداراز مو د (ای او ایم) له موسسې سره د بادغیس د محلي راديو د جوړولو په موخه د یو ملیونو ډالرو په لگښت یو قرار داد لاسیک کړ همدارنگه مو د آلمان د سفیر سره ځانگړی ناسته درلوده چې هغوی هم دملی راديو تلويزيون سره د هر راز مرستو ژمنه وکړه، په همدې شان مو د یونسکو له ځانگړي استازي سره وکتل، همداراز مو د (صداوسیما) ایران له راغلي استازي سره وکتل چې د یوشمیر ژورنالستیکو روزنیزو کورسونو د په لاره اچولو ژمنه یې وکړه. د ولسي جرگې د رئیس ښاغلي یونس قانوني سره مو یوناسته تر سره کړ، چې له نوموړي سره د ملي راديو تلويزيون د شته ستونزو په اړه هر اړخیزه خبرې وکړي، د ملي راديو تلويزيون له لارې د پارلماني فعالیتونو د انعکاس لپاره د یو نیم ساعته خپروني د جوړولو پرېکړه وشوه.

هره اداره مکلفه ده چې خپلې د ورځني کارونو رپوټ هره ورځ عمومي ریاست ته ولیري، همدارنگه د تلويزيون او راديو د نشراتو ریاستونه خپل یو میاشتنی نشراتي پلان عمومي ریاست ته ولیري، د اطلاعاتو مدیریت مخکې له دې چې خبرونه نشر شي د خبرونو رینداون عمومي ریاست ته استوي او بیا وروسته له څارني او ارزوني د خبرونو د تشرولو اجازه ورکول کيږي، هیڅ یوه سندره د موسیقي د مدیریت له لیدني او ارزیابي پرته د خپرولو وړ نه ده.

- ستاسي راتلونکي پلانونه څه دي؟

۱- په پام کې لرو چه د تلويزيون لوگو تغیر کړو او د ملي کلمه په کې ور زیاته کړو.

بجو خبري سرویس ته خپله یو ویاند وټاکي او دا هم له بهره تمیلیده، د پروگرامونو محتوا ډیره ضعیفه وه، بگرونونو د خپرونو له محتوا سره مطابقت نه درلود، د راديو تلويزيون، د دندو د لایحو او وظایفو هیڅ درک نه وه معلوم، نشراتي پلان چې باید هره ورځ عمومي ریاست ته راشي، نه لیردول کیده، د خبرونو رینداون عمومي ریاست ته نه راتلو، سندرې پرته لدې چې د موسیقي د تطبیق د مدیریت لخوا وارزول شي وای او نشرشوی وای، خپریدی، د دواړو رسمي ژبو تعادل په نظر کې نه نیول کیده، ځیني اداري لکه (ایساف) چې د سپاټونو او اعلانونو د تشرولو په بدل کې مقررات او لایحې په نظر کې نیولای وای د ملي راديو تلويزيون له لارې هسې خپریدل د دغو ټولو ستونزو لپاره مناسب تدابیر او اداري منظم چوکاټ جوړ شو.

زموږ خپروني چې ۱۴ ساعته وي ۱۸:۳۰ ساعتونو ته لوړی شوي اوس له نیکمرغه ۲۴ ساعته نشرات لرو. د راديو تلويزيون د چارو د ښه والي په موخه د ځانگړو بنسټونو له استازو سره مو ځانگړي لیدني وکړي او ځینو یې ملي راديو تلويزيون سره د لازمو مرستو ژمنه هم وکړه، چې له هغې ډلې څخه مو د چین له سفیر او په افغانستان کې له ځانگړي استازي سره مو غونډې وکړي، چې له یو لړ بحث او خبرو اترو څخه وروسته یې د امکان وړ مرستو ژمنه وکړه او په ترڅ کې له مو پر څخه وغوښتل چې د ملي راديو تلويزيون یو ټاکلی وخت د (سي سي وي) او د چین د نړیوالې راديو لپاره په کرایه

د افغانستان ملی راديو تلويزيون یو فرهنگي او ملی ارگان دی چې د دولت په چوکاټ کې فعالیت کوي، د افغانستان ملی راديو تلويزيون لکه څنگه چې له نامه یې ښکاري یو ملی اداره او ترډېره هغه مسایلو ته پاملرنه کوي او د خپل خبري پوښښ لاندې یې راوړلي چې ملی گټو، ملی ارزښتونو ملی وحدت او ملی هویت پورې اړوند وي، او کوبښ کوي چې په نړیوال ډگر کې د افغانستان فرهنگي، ارزښتونه وساتي او په ښه توگه یې خلکو ته وروپېژني د افغانستان ملی راديو تلويزيون دنده لري چې خپلو هیواد والو ته کره معلومات وړاندې کړي، د افغانانو د پوهې کچې د لوړولو په خاطر ښوونیز پروگرامونه جوړ او نشر کړي، ددې په څنگ کې چې تفریحي او ذوقی خپروني تشروي

د رنو لوستونکو په همدې هکله مو د افغانستان دملی راديو تلويزيون عمومي رئیس داکتر عبدالواحد نظری سره مرکه کړي چې ستاسو پام لوستولو ته یې را اړوم.

- داکتر صاحب نظری تاسي که مهرباني وکړی لومړی د خپلو فعالیتونو په اړه موچې دتلويزيون اوراديو په برخه کې ترسره کړی یو څه رڼا واچوی خوښ به شو؟

- له کومې ورځې چې زه د ملي راديو تلويزيون د رئیس په توگه د سرطان د میاشتي په شلمه وټاکل شوم له هماغې لومړی ورځې مو خپلې جدې هڅې د تلويزيون او راديو د حالت او خپرونو د ښه والي په موخه پیل کړي.

د تلويزيون وضع، لکه څنگه چې ټولو ته معلومه وه او ده، په داسې حالت کې وه چې، هر څوک مختلفې غوښتنې او سلیقي لرل، هره اداره غوښتل چې خبرونه پرته له سانسور، کمښت او زیاتوالي څخه نشر شوی وای، ټول نشرات په شپه او ورځ کې ۱۴ ساعته وو، د نطقانو مدیریت دا صلاحیت نه درلود چې حتی د اوو او اتو

شوی دی.

۹۰- د هیواد د مهمو خبرونو د تایتل

ثبت په انگلیسي ژبه او دهغي نشرول.

۹۱- د صدای هموطن د خپرونو

نشرول د نورو خپرونو په ترڅ کې...

۹۲- د ولایاتو د رادیو تلویزیون ریاست د

ولایتونو امریتونو ته دنده سپارلي

ترڅو د هر ولایت د فرهنگ کلتور

اونودونو سره سم په اونی کې یوه

خپرونه د دیرشو څخه تر شپینو دقیقو

پوزي چې د نوقی، هنري ورزشي

معلوماتو او محلي سندرو لرونکي وي

جوړ او د نشر لپاره مرکز ته راواستوي.

۹۳- د ملی گټي دسپاتونو نشرول.

۹۴- د گردې میزونو خپرول د هیواد په

سیاسي، اقتصادي او ټولنیزو موضوعاتو

په هکله په پام کې لرو چې په بهرنیو

هیوادونو کې د هغه هیواد څخه د

مستقیمو خبرونو د لیردولو لپاره یو

خبريال ولیردوو. او روځینی هیوادو کی

خپله نماینده کی پرانیزو.

- په تخنیکي برخه کې څه اصلاحات

او پروگرامونه په نظر کې لری؟

۱- خپرونو د گرافیک او زیگنال

۸- د مستندو

فلمونو پیروول.

۹- د رادیو او

تلویزیون د

ارشیف

دیجیتلايز کول

چي په دي برخه

کي د فرانسوي

موسسی (INA)

مرسته کړي او د

ارشیف د

دیجیتلايز کار له

زاره سیستم څخه

نوي سیستم ته پیل

شوی او تقریباً

۱۷۰۰ ساعته له

زاره سیستم څخه

نوي سیستم ته او

بنتي او همدارنگه

۴۵۰۰۰ ساعته

رادیويي ثبت

شویو خپرونو په

اره چې باید

دیجیتلايز شي په

۲۰۰۶ کال

کي د (INA)

فرانسوي

موسسی سره

تړون لاسلیک

جوړولو لپاره د تکره گرافیک کارانو
گمارل او دوی لپاره د امتیاز په پام
کې نیول.

۴- د تخنیکي وسایلو څخه د استفادي
لپاره د با تجربه انجینرانو گمارل، او
د موجود انجینرانو او تخنیکرانو
لپاره د کورسونو جوړول.

په اداري برخه کې د پرسونل د
تشویق لپاره امتیاز او مکا فاتو
ورکول.

۱- د ژورنالیستي کورسونو دایرول.

۴- د ملي رادیو تلویزیون د تولید شویو
موادو څخه د استفادي لپاره د لایحي او
اصولو طرحه.

۳- د اعلانونو د جذبولو لپاره د بازار
موندني د یوي واحد اداري جوړول.
چي له دي لاری کوم عاید چي لاسته
راخي د تلویزیون او رادیو د بهبود لپاره
مصرف شي.

۴- د تحصیلي سويي تجربی او کاري
درجی له پلوه د ټولو ریاستونو د کار
کوونکو ویشل.

۵- د نوي کال لپاره په نوي تشکیل کار
کول.

- بناغلی نظري صاحب که دا راته
ووایست چي دغه بدلونونه چي تاسو یاد
کړل دا یواخي د تلویزیون په برخه کې
و، د رادیو په برخه کې څه پروگرامونه
او اصلاحات په نظر کې لری.

- بلي زموږ پروگرامونه او اصلاحات
یواخي تلویزیون پوري محدود ندې موږ
د رادیو په برخه کې هم پروگرامونه په
پام کې لرو.

۱- د ولایاتو لپاره انکشافی پلان
جوړول.

۴- په هغه ولایاتو کې چي د رادیو
ستیشنونه نشته د رادیو د جوړولو لپاره د
ځینو موسسو سره د قراردادونو لاسیک
کول.

۳- د زرو قراردادونو په هکله څېړنه
اوله سره غور.

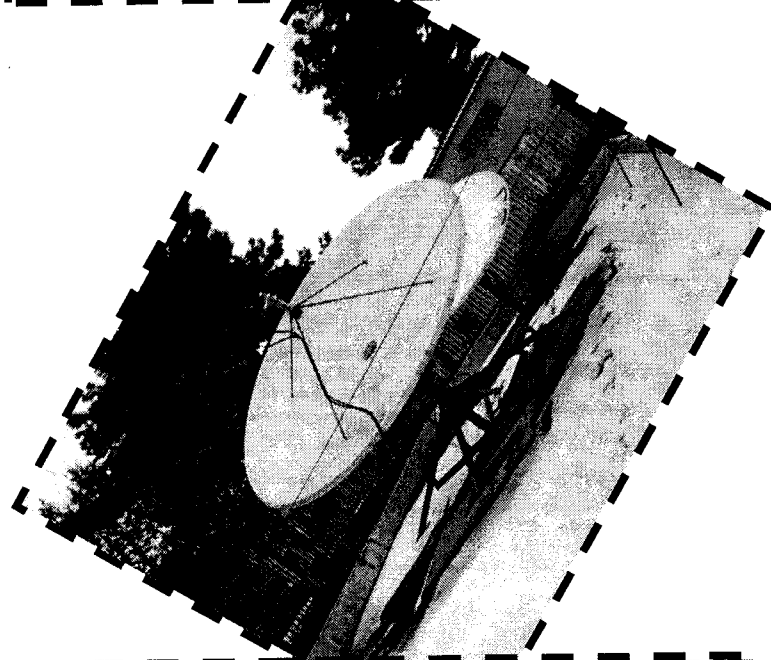
همدا رنگه موږ په پام کې لرو چي په
ملي رادیو تلویزیون کې د رادیو
تلویزیون او سینما یوه اکاډمی جوړه
کړو، چي په دي هکله مو د جرمني
هیواد او اسیا پاسفیک هیوادونو له استازو
سره چي مرکز یي په مالیزیا کې دی
خبري کړي او یوي موافقي ته هم
رسیدلي یو.

بناغلی ډاکتر صاحب واحد نظری ستاسو
سره له خبرو اترو مننه کوو.

- له تاسو څخه هم مننه.

رویداد های فرهنگی

د ملی تلویزیون نړیوالی خپرونی .

د اطلاعاتو او فرهنگ د وزیر له خوا پرانیستل شو. د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر عبدالکریم خرم د ملی تلویزیون نړیوالی خپرونی پرانیستلی او په هغې غونډه کې چې له همدې امله د ملی رادیو تلویزیون په تالار کې جوړه شوي وه په دې اړوند وویل: نن د هغې غونډې بلې بریا او بریالیتوب چې د ملی تلویزیون د نشراتو د نړیوال کیدو پیل دی جشن نیسو.

ده زیاته کړه چې له دې وروسته زموږ هیوادوال د نړۍ په بیلابیلو هیوادونو کې کولای شي د ملی تلویزیون خپرونی وگوري.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر څرگنده کړه چې د ملی تلویزیون په نړیوال کیدو باندې کار د روان کال له پیل څخه شروع او د هیواد د جمهور رئیس د پاملرنې او د همکارانو د ډیرو هلوځلو له امله خپل هدف ته ورسیدو.

ده زیاته کړه چې ملی تلویزیون د خصوصي تلویزیون لپاره یو سیال تلویزیون نه دی، ملی تلویزیون خپل مقام او خپل رسالت لري. ملی تلویزیون دنده لري چې د افغانستان بریا وی هیوادوالو او نړیوالو ته ورسوي.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر وویل: د رادیو په اړوند وویل چې هڅه کوو د رادیو خپرونی هم نړیوالی شي او د موقع په ترلاسه کولو سره دغه کار هم تر سره کيږي.

بناغلي خرم د تلویزیون له کارکوونکو څخه وغوښتل چې پروگرامونه داسې برابر او نشر کړي چې د خلکو غوښتنه ده او هڅه وکړي چې پروگرامونه له پخوا زیات افغانی شي او تولیدات زیات او ښه شي.

وروسته ملی رادیو تلویزیون رئیس عبدالواحد نظری خبری وکړی وویل: اوس د ملی تلویزیون خپرونی د نړۍ په پنځو براعظمونو کې لیدل کيږي او دا د کلونو هیله وه چې له نیکه مرغه په برخه موشوه، بناغلي نظری زیاته کړه چې اوس په هیواد کې د ننه د هیواد والو په گډون په بهر کې له میشتو او مهاجرو افغانانو څخه هیله لرو چې خپلې نظریې او پیشنهادونه راوليږي.

بناغلي نظری د ملی تلویزیون د آرکستر د بیرته جوړولو یادونه وکړه او په خپرونی کې د دغه آرکستر لخوا د ترانې، او ورپسې د هیواد مشهور هنرمند رحیم غفاری قوالی کنسرت اجرا کړ. په دې غونډه کې د کابینې ځینو غړو، د دوستو هیوادونو سفیرانو، د دولتي ادارو ځینو مسوولینو او د ملی رادیو تلویزیون منسوبینو گډون درلود.

فستیوال آهنگ های محلی تحت نام د شملی گل

فستیوال آهنگ های محلی تحت نام د شملی گل از طرف انجمن هنرمندان موسیقی افغانستان طبق هدایت آقای عبدالکریم خرم وزیر اطلاعات و فرهنگ دایر گردید. فستیوال متذکره در تالار بزرگ رادیو تلویزیون ملی با بیانیه رئیس انجمن هنرمندان حیات اله گردیزی آغاز و بعدا آقای غلام نبی فراهی معین اداری و آقای دین محمد مبارز راشدی معین نشراتی وزارت اطلاعات و فرهنگ در مورد نگهداری اصالت آهنگهای محلی و رشد موسیقی اصیل کشور سخنرانی کردند. به تعقیب آن نغمه پیام صلح به کوشش استاد محمد حنیف نبی زاده ترتیب گردیده بود، توسط ارکستر موسیقی محلی نواخته شد. بعدا آهنگ مخصوص د شملی گل که توسط فضل الرحمن وحدت کمپوز شده بود اجرا گردید. متعاقباً آهنگ های اصیل محلی توسط هنرمندان سابقه دار عرصه موسیقی محلی چون: استاد بیلتون، سلام لوگری، عالم شوقی... خوانده شد. در این فستیوال بر علاوه آواز خوانان سابقه دار کشور هنرمندان جوان نیز اشتراک ورزیده بودند. در این فستیوال مجموعاً ۴۱ پارچه آهنگ محلی توسط هنرمندان ولایات مختلف اجرا شد. استاد هماهنگ، استاد گلزمان، استاد محمد آصف، صفر توکلی، محمد رسول زمی، محمد رفیق خشنود و حیات اله گردیزی به عنوان هیات بررسی و ارزیابی نتایج این فستیوال را چنین اعلام کردند.

- ۱- آهنگ محلی منگل شوقی مقام اول برنده جایزه نقدی و دیپلوم درجه اول
  - ۲- آهنگ محلی هزاره گی عظیم رضایی مقام دوم و برنده جایزه نقدی و دیپلوم درجه دوم
  - ۳- آهنگ محلی خانم فرشته مقام سوم و برنده جایزه نقدی و دیپلوم درجه سوم
  - ۴- آهنگ محلی سید آغا توخی مقام چهارم و برنده دیپلوم درجه چهارم
- در اخیر فستیوال به تعدادی از هنرمندان با تجربه و سابقه دار عرصه موسیقی تقدیرنامه های انجمن موسیقی افغانستان توزیع گردید. قابل یادمانی است که فستیوال متذکره به کمک و همکاری همه جانبه ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی بخصوص مدیریت عمومی استدیو های ریاست تخنیکی به دایرکتوری محترم (میرحیدر زاوش) مدیر عمومی مدیریت موسیقی ریاست هنر و ادبیات ثبت و از طریق تلویزیون ملی به نشر سپرده شد. انجمن موسیقی افغانستان در نظر دارد که در آینده نزدیک فستیوال رقص ها و آتن ملی را نیز به راه اندازد.

(میرحیدر زاوش)

نشست روسای رادیو تلویزیون ولایات

اخیراً نشست به اشتراک روسای رادیو تلویزیون ولایات افغانستان و عبدالواحد نظری رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی و روسای بخش های مختلف تلویزیون ملی در تالار سینمایی تلویزیون ملی دایر گردید. این نشست به منظور بهبود نشرات تلویزیون ولایات دایر گردیده بود که منبع نشرات تلویزیون ملی در ساعات تعیین شده به مراکز ولایات فرستاده و بعداً به نشر سپرده شود به امرین رادیو تلویزیون های ولایات هدایت داده شده که برنامه های با کیفیت را در رابطه به مسایل فرهنگی، محلی، سیاسی، تاریخی، گزارشات از بازسازی شهری ولایات متذکره به شیوه عالی به منظور نشر به مرکز رادیو تلویزیون ملی فرستاده تا در یک وقت معین نشر گردد. برای رقابت سالم برنامه ها در ولایات و تشویق آنها در نظر گرفته شد تا فستیوال برنامه های تلویزیونی ولایات به راه انداخته شود و توسط یک هیات با صلاحیت برنامه ها برای برنامه های که در درجه اول، دوم و سوم قرار گیرد جوایز و تقدیر نامه ها داده شود. بعداً امرین رادیو تلویزیون های ولایات مشکلات شانرا در مورد کمبود کارمندان مسلکی، کمبود وسایل تخنیکی، مصارف روغنیات جنراتورها، عدم انرژی برق را مطرح نمودند. که در مورد به ریاست رادیو تلویزیون ولایات وظیفه سپرده شد تا فهرست وسایل مورد نیاز امریت های رادیو تلویزیون ها در چه بندی نموده و به ریاست ولایات سپرده شود.

حاجی عنایت الله

بر خاک مزار ما دست به دعا باشید
تیاثر هیولای سرخ که برمبنای
نوشته و کارگردانی محترم محمد
عظیم (رباطی) به نمایش در آمد
کارگردان خواسته تا ندای مادر
وطن را در نقش بی بی
جان(ستوری منگل) که خود یک
مادر معیوب، درد دیده و ستم کشیده
روزگار است که با لباس ملی به
رنگهای سیاه، سرخ و سبز آراسته
شده و در عین حال سوار بر (چوکی
تایردار) که خود نمایانگر
حالت و اوضاع نا اهنجار کشور از
ابعاد مختلف و نشان بیرق ملی
افغانستان میباشد، به تصویر گرفته
که اولاد وطن را برای دفاع از
نوامیس ملی، حراست از تمامیت
ارضی و جهاد علیه کفار و
متجاوزین وامیدارد که اولاد صالح
وطن اعم از مرد، زن، پیر و جوان
باریختاندن خون و دادن جان های
شیرین شان به ندای مادر وطن
لبیک گفته و کشور عزیز شانرا از
یوغ اسارت و برده گی آزاد
مینمایند.

اداره مجله آواز تهیه و نشر چنین
نمایشات آموزشی و تیاثرهای
تلویزیونی را یک گام بزرگ در راه
پرورش روحیه حس وطن دوستی
و وطن پرستی در افراد جامعه
خوانده و بخصوص یک رقیب
خوبی در مقابل نمایشات و سریال
های مبتذل تلویزیون های خصوصی
که جز ترویج آئین هندونیزم و گمراه
نمودن جوانان چیزی دیگری در
قبال ندارد، دانسته موفقیت های
بیش از حد را در این راستا برای
نویسنده، کارگردان، و ممثلین این
اداره خواهانست.

د عکاسی نندارتون

د ټول ښار تر نامه لاندې د عکاسی
نندراتون د گوټه انسټیټوت او د

منارجام که از آن به عنوان کهن سال
ترین بنای خشت و گل جهان نام برده
می شود. در قرن دوازدهم میلادی
ساخته شده و در سال ۲۰۰۲ مرکز حفظ
میراث جهانی یونسکو خواستار ثبت آن
در فهرست میراث فرهنگی جهان شد.
مسوولین یونسکو در مورد این اثر
تاریخی که در خطر و فرو ریختن آن
موجود است که این منار احتمالاً یکی از
منارهای خارق العاده کهن ترین برج
آجری (خشتی) است که تا حال در جهان
باقیمانده است.

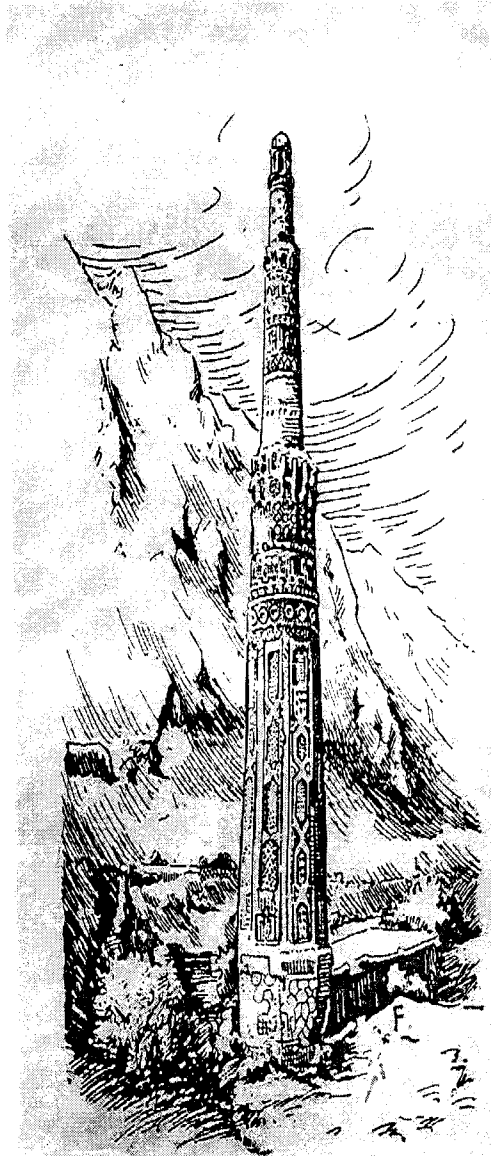
نماینده یونسکو میگوید: به دلیل جریان
آب در رود خانهء که در نزدیکی
منارجام قرار دارد. و همچنان خیابان که
از کنار مصلاى هرات میگذرد خطر
ویران گردیدن آن زیاد بوده است. امید
بر آن است که این آثار تاریخی جهان از
خطر ویران شدن حفظ و مجدد باز
سازی گردد.

هیولای سرخ

ششم جدی ۱۳۵۸ روز سیاه تاریخ
کشور (اشغال کشور توسط قشون سرخ
و اعمال دست نشانده آن) و سر آغاز
بدبختیها، سیه روزی ها، مهاجرت های
طولانی، دربدری ها و مبارزات خونین
این ملت مظلوم ولی مسلمان، قهرمان و
مجاهد بشمار میرود. اداره نمایش نامه
های ریاست هنر و ادبیات رادیو
تلویزیون ملی افغانستان تیاثر تلویزیونی
را تحت نام (هیولای سرخ) تهیه، ثبت و
به نشر سپردند که نمایانگر وحدت ملی
اقوام، اقشار و ملیت های مختلف کشور
در مقابل تجاوز اجانب و بیانگر رشادت
دلیرمردان وطن پرست، مجاهدت
مجاهدین سر به کف و راستین کشور که
با ریختاندن خونهای شان کشور را از
چنگال اجانب و متجاوزین آزاد نموده
اند، میباشد.

به قول شاعر:

ما جان به فنا دادیم تا زنده شما باشید

محافظت از منار جام و مصلاى هرات

وزارت اطلاعات و فرهنگ اخیراً هیات را
برای بررسی از وضعیت ساختمان منارجام
در ولایت غور و مصلاى هرات اعزام
کرده بود که بعد از بررسی و دیدن
اشخاص مسلکی از ساختمان ها بدین نتیجه
رسیدند که برای استخدام و ترمیم هرچه
بیشتر از منارجام به دوصدهزار دالر بودجه
نیاز است. شورای وزیران، وزارت مالیه
را موظف کرد که مبلغ مورد نیاز را برای
بازسازی منارجام و مصلاى هرات در
اختیار وزارت اطلاعات و فرهنگ قرار
دهند.

آلمان د نړیوالو اړیکو د ټولني لخوا د کابل په ملي موزیم کې پرانستل شو. په نندراتون کې د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت فرهنگي مرستیال عمر سلطان ددغه نندارتون د پرانیستلو پر مهال وویل: دغه نندارتون د دواړو هیوادونو تر منځ د فرهنگي اړیکو پراختیا لپاره مهم او ارزښناک دي نوموړی له ټولو هیوادونو څخه د فرهنگي پراختیا غوښتنه وکړه دغه راز په کابل کې د آلمان کلتوري انشي د فرهنگي پروژو په پیلولو کې ددغه هیواد د مرستي د ژمني په ترڅ کې وویل: ددغه نندارتون عکسونه چې د آلمان د یو پیاوړي عکاس د دوستی د اړیکو څرگندوي دی.

شاعر فرهیخته کشور

از طرف وزارت اطلاعات و فرهنگ جمهوری اسلامی افغانستان از صدمین سالروز تولد شاعر گرانمایه و نامدار کشور استاد خلیل اله خلیلی در کابل تجلیل به عمل آمد.

استاد خلیل اله خلیلی عمر پر باریش را در راه خدمت به وطن هموطنانش صرف نمود. وی شاعر شناخته شده بود که آثارش علاوه بر افغانستان در کشور های آسیای میانه، ایران، هندی و پاکستان از محبوبیت فراوانی برخوردار بوده و است.

از استاد خلیلی ۱۶۲ اثر منظوم چون کلیات اشعار، از بلخ تا قونیه، نی نامه، تاریخ غزنویان، فیض قدس، آرامگاه بابر، عقاب و چندین اثر دیگر مشهور به جا مانده است.

موصوف با همه زندگی پربهایش با همه عشق و علاقه که به کشورش داشت در سال ۱۳۶۶ به عمر ۸۲ سالگی در شهر پشاور پاکستان در دیار غربت وفات نمود و در همان جا در نزدیکی مقبره رحمن بابا به خاک سپرده شد.

د فراه، زابل، بامیان او غور رادیو

تلویزیون....

د فراه ولایت د ملي تلویزیون د خپرونو ترڅنگ د (اف ام) رادیويي خپروني پیل شوي.

د فراه والي مولوي محي الدين بلوخ ددغي رادیو د پرانستلو په غونډه کې وویل دغه رادیو په ورځ کې دسهار او مازیگر لخوا نشرات لري او څلویښت کیلومتره ساحه یې تر نشراتي پوښښ لاندې راوستي ده.

ده ددي رادیو پرانستل د فراه ولایت د خلکو فرهنگي ودي او زیات پوهاوي په لاره کې یو مثبت گام وباله. او د زابل ولایت سیمه ییزي رادیو بیا خپلي خپروني پیل کړي د زابل ولایت د اطلاعاتو او فرهنگ رئیس وویل دغه رادیو د (اف ام) په څپوکي د دیرشو کیلومترو په واټن ساحه تر اغیزي لاندې نیسي او د ورځي اته ساعته خپروني لري.

ده وویل د زابل ولایت سیمه ییزه رادیو پخوا د دولت د مخالفینو لخوا له منځه وړل شوي وه.

په همدی توگه د بامیان په ولایت کې د رادیو او تلویزیون دستگاه فعاله شوه د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر بناغلی عبدالکریم خرم د بامیان ولایت لرغونی ساحی وکتلی همدغه راز دگرځندوی دودی په اړوند خبری اتری وکړی. د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر په داسی حال کې چی ددغه وزارت د خوانانو د چارو معین، د بامیان والی داکتري حبیبی سرابی او ددغه ولایت د ځینو دولتی ادارو رئیسان ورسره و د بامیانو رادیو تلویزیون پرانست. ویل کیږی د بامیان ولایت ملی رادیوتلویزیون د شپی له مخی څلور ساعته خپروني لری او پنځلس کیومتره تر پوښښ لاندی راولي، ددغه تلویزیون په خپرونوکي، تفریحی، ادبی، هنری او معلوماتي پروگرامونه شامل دی.

د غور ولایت رادیو تلویزیون په خپرونو پیل وکړ. د غور ولایت رادیو تلویزیون په ورځ کې دري ساعته خپرونی لري او تر دیرشو کیلومترو ساحه پوشیوي په هغي غونډه کې چې له همدې امله جوړه شوي وه د غور والي بازمحمد احمدی خبري وکړي او د تلویزیون د خپرونو پرانستل د خلکو د ذهنونو په روښانه کولو کې یو ارزښتناک گام وباله

تجلیل از سالروز وفات رحمان بابا

اخیرا کنفرانس تحقیقی دو روزه از صدمین سالروز وفات شاعر عبدالرحمن مهمند مشهور به «رحمان بابا» از طرف اکادمی علوم افغانستان در تالار لیسه استقلال راه اندازی گردیده بود.

در این کنفرانس تحقیقی پیام محترم حامد کرزی رئیس جمهوری اسلامی افغانستان توسط محمد صدیق پتمن معین وزارت معارف قرائت گردید که در بخش از پیام آمده است: «رحمان بابا شاعر بود که در قلب مردمان هر قشر جامعه راه داشت طی دو قرن گذشته محققان شرقی و غربی در باره رحمان بابا پژوهش های زیادی نموده اند. به اندیشه من منظور دریافت جوهر اصلی شعرهای رحمان بابا به تلاش و تحقیق بیشتر نیاز دارد.»

بعدا پیام عبدالکریم خرم وزیر اطلاعات فرهنگ توسط دکتور عبدالواحد نظری رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی افغانستان خوانده شد که در قسمت از پیام وعده داده شد که دیوان شعری رحمان بابا را چاپ و مقبره موصوف را در شهر پشاور با لوحه سنگ مرمرین مزین سازند.

رحمان بابا در قریه بهادر پشاور متولد گردیده و در سال ۱۱۲۸ هجری وفات نموده است. وی نه تنها گوینده و شاعر

غزنی ولایت د آسیای هیوادونو د اسلامی فرهنگ د پایتخت په توګه وپېژندل شو.

په لیبیا کې د اسلامی هیوادونو د تعلیمي، علمی او فرهنگي همکاريو سازمان پریکړه وکړه چې د غزنی ښار په ۲۰۱۳ میلادی کال کې د آسیای هیوادونو د اسلامی فرهنگ د پایتخت په توګه وپېژندل شي. د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر ښاغلی عبدالکریم خرم د اسیکو سازمان په غونډه کې ګډون کړي و. څرګنده یې کړه چې د آسیای ښارونو د اسلامی فرهنگ د پایتخت په افغانستان د ملت یو ستر ارزښت او بریالیتوب وباله. او زیاته یې کړه چې د افغان ملت لپاره یوه ستره ازموینه ده چې څه ډول دغه ارزښتونه وساتل شي همدا راز، امنیت او سوله یوه مهمه او اساسي مساله ده چې باید ډیره ورته پاملرنه وشي. د غزنی خلک او اوسیدونکي باید په دغه برخه کې دولت سره همکاري وکړي. د اسلامی هیوادونو او فرهنگي لرغونتیا له پام کې نیولو سره. ټاکل شوی ده چې په دی کال کې له ټولې نړۍ څخه یو زیات شمیر ګرځندویان څیړونکي او فرهنگ دوستان غزنی ولایت ته سفر وکړي او بیلابیل سمی یې وګوري، د غزنی ولایت د اسلامی فرهنگ ثقافت او د علم مرکز او زانګو بلل کيږي. له دغه ولایت څخه په تیره بیا په اسلامی دوره کې نومیالی فاتحان، شاعران او ادیبان روزل شوی دی.

بقیه ص (۴۸)

خوابګاه کابل یکی از ورزیده ترین قلم به دستان رادیو تلویزیون بود که بیشتر از چهل سال عمر شانرا وقف عرصه فرهنگ نمود. وی شخص مهربان، کاردان، بادرایت، با کفایت و باهمکاران صمیمی و مهربان بود.

مرحوم غیاثی در رشته ادبیات و ژورنالیزم تحصیلات عالی داشت و در رادیو (B.B.C) لندن در رشته تهیه و برنامه سازی تحصیل نموده بود.

وی مبتکر اکثر برنامه های تربیتی، تعلیمی، آموزشی و فرهنگی در رادیو بود برنامه های مسابقه ذهنی، صفحه از تاریخ، کورنی ژوند، ارمغان سحر، ماشونندگان و برنامه دهقان از کارکرد های دوران مسوولیت شان در مدیریت عمومی روزنه رادیو بوده و جایزه جاپان پرایز برنامه دهقان یکی از دست آوردهای فرامرزی آن مرحومی بود.

مرحوم غیاثی در پست های مدیریت عمومی نشرات خارجی، رئیس افغان اعلانات، رئیس افغانفلم، رئیس ارتباط خارجه (R.T.A) مصدر خدمات شایسته گردیدند. در سال (۱۳۷۰) نظر به زحمات و خدمات شایسته موصوف بنا به پیشنهاد ریاست عمومی رادیو تلویزیون و منظوری مقام ریاست دولت حائز لقب کلر مند شایسته فرهنگ گردید. اما با افسوس و دریغ که اثر مریضی ایکه عاید حال شان گردید به جاویدانگان پیوسته یاد و خاطرات آن با ما و همکاران رادیو تلویزیون ملی جاویدانه است.

انا لله و انا اليه راجعون

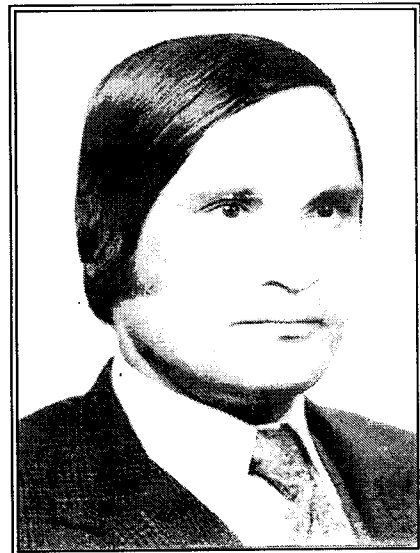
زبان پښتو بود بلکه با سایر زبان ها نیز آشنایی داشت.

د ملي ارشيف بيا رغاونه

د ملي ارشيف د پخوانی ودانی د بيا رغاونی کار به په نږدې راتلونکی کې پیل شی دغه خبر د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر عبدالکریم خرم د ملی ارشيف الحاقیه ودانی د بنسټ ډبرې د کینودلو پرمهال وکړه. ښاغلی عبدالکریم خرم وویل د ملي ارشيف د ودانی ترڅنګ الحاقیه ودانی جوړول یو، مهمه اړتیا ده ددې ودانی په جوړولو سره به چې په دريو پوړونو کې جوړه شي د ملي ارشيف اداري، تخنیکي او انجنیري ځانګي دغه ودانی ته ولیزدول شي او خطي نسخو د ترمیمولو لپاره مناسب ځاي په پام کې نیول شوي دي.

ښاغلي خرم ملي ارشيف د افغانستان د تاریخي خزاني په توګه و باله او زیاته یې کړه چې د حضرت عثمان غني (رض) د خلافت له دورې څخه تر نن ورځې پورې خطي او ارزښتناک فرهنگي اثار په کې شته.

کارمندشایسته رادیو تلویزیون ملی

مرحوم عبدالمحمد غیاثی فرزند عبدالغیاث کابلی الاصل مسکونه گذر

مولوی

د روح د سفیر په توګه

لمر

به که ماند
مولوی
مولانا د عشق په تجربه کې خپل نوم، علمي او ادبي ددبې د شاگردانو او ستایونکو پنده ذخیره، لوی شهرت او عزت او هر څه پرېښول او د آگاهی له ابدې جریان سره وصل شو. هغه د روح سفیر شو، او له لیدلو څخه نالیدلو ته ورسید. او د شعر په کاروان کې ځمکې ته راغی. (بشنو از نی چون حکایت میکند از جدایها شکایت میکند...)

د روح سفر لرغونې پوهه (اکنکار) رومي یو له استاتیډو څخه ګڼي. فیل موري کله چې د ترفیګي واپ له سخت ګواښ څخه روغ رمت راوځي، استاذ یې (واه زي) ورته وایي (رومي پخپل وخت کې د مستقیم انعکاس په کار کې پوره بر لاسی وه، تا نن دندې ته د تللو په لاره کې د مستقیم انعکاس خوند ولیده ۱۴).

ور پسي کله چې مولانا د یوې بلي مکاشفې په ترڅ کې د فیل موري د آگاهی په وړاندې را څرګندېږي وایي:

(د روح سفر هدف ساده دی، هغه دا چې په همدې ژوندانه کې د معنوي آزادی د تجربې کولو لپاره د فرصت را مینځته کول...۱۵).

کړي، هغه په دغه عشق کې سوخي، لولپه کيږي او بیژته د نور او صوت له اقیانوس څخه راستنېږي او د شعر په لمن کې د خدای ننداره ږدي او دومره رنگین باران پر سترې او ستومانه بشریت اوروي، مولانا د شمس له تجربې سره ولوتل شو، هغه ټول مفاخر او منصبونه بایلول او دا شیبه یوازي اقیانوس وه چې د هغه له درېځي را بهیده، هغه لومړنی سپین خالص کلمات راوري، هغه له سره جهان، هستي، لمر، سمندر نوموي، او له دې کار سره مانا او د کلمو هندسي کالبوت یو ځای حرکت کوي. زموږ هلي ځلي دادي چې مولانا ترجمه کړو، مور هغه ژوندی تجربه چې له بی مادي قلمرو څخه راغلی، د ذهن ماشین ته وراچوو او آسماني جنس په ځمکنیو خاورینو پښو څیزونو مانا کوو. زموږ پیژندنه او مسلکي پلټنه یو بل مولانا، یو ذهني مخلوق راوباسي او د فال نیولو دیوانونه پرې ډکوي.

هر کس از ظن خود شدیار من
از درون من نجست اسرار من
یادا چې:

دل من هر دو جهان گشت و نیابید
مثالش

به که ماند، به که ماند، به که ماند،

(رومي خان هغه (نی) یا شپیلی لیده چې د خدای پر شونډو ناست دی او خدای هر رنگه چې غواړي غروي یی!۱۲).

(بشنو از نی چون حکایت میکند از جدایها شکایت میکند کز نیستان تا مرا ببریده اند در نفیرم مرد و زن نالیده اند سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش من به هر جمعیتی نالان شدم جفت بد حالان و خوش حالان شدم هر کس از ظن خود شدیار من از درون من نجست اسرار من... (تر پایه ۱۳)

مولانا باید په خپله د هغه له خولې واوریدل شي. زموږ څیرنه، تشریح، حاشیه لیکنه ډیر ځله له ذهن څخه را ولاړيږي، مولانا چې کوم نی، سیند، بحر، افتاب... یادوي هغه یې لیدلي او تجربه کړي، هغه د عشق د مرغلری په موندلو سره د ټولې هستی او نیستی تجربې ته مخه وکړه، کومې کلمې چې مولانا د شعر په کالبد کې مور ته پرايښي هغه یې د لطیفو حواسو له لارې لیدنه کړي او په خپله یې د صوت د ستر اقیانوس له عاشق څخه تر لاسه

مولانا د هغو وگړو تجربو ته اشاره کوي چې د دښمنانو په کلابندی کې ناڅاپه تري تم شوي او په ښه ډیر ليري واټن کې لیدل شوي، یا د شمس په څیر دنل لپاره محو شوي... واه زي فيل موري ته وایي چې هغه د ټکر په وخت کې د مولانا لخوا د مستقیم انعکاس له لاري ژغورل شوی. او رومي ورته رڼا اچوي چې (مستقیم انعکاس فردي مهارت دی، دا د روح سفر یوه بیلگه ده چې د جسم او معنوي کالبوت د جلاکیدلو سبب ګرځي. ۱۶).

د اکنکار په مکتب کې د روح سفر د فردي روح د ژغورنې او خدایي هیواد ته د هغه بیرته ستندیلو اساسی چاره بلل کیږي. د روح سفر او مستقیم انعکاس تفاوت په دې کې دی چې (د روح په سفر کې ستا پاملرنه له مادي کالبوت څخه یوه بل دروني کالبوت ته لیریدول کیږي ۱۷) خو په مستقیم انعکاس کې یوازې معنوی کالبوت له فزیکي کالبوت څخه جلا کیږي.

مولانا ټینګار کوي چې د روح سفر هدف یوازې او یوازې د معنوی آزادی د چاری آسانه کول دي، نه خودپرستي او د نفس راضي کول!

(دا یوازې روح دی چې په یوه وخت کې د هر څه په هکله کې مطلقه پوهه ترلاسه کوي... کله چې روح غواړي وپوهیږي یوازې خپله پاملرنه هغې خواته اړوي او بیا په آسانی سره پوهیږي... ۱۸).

مولانا په پای کې د معنویت دغه شاگرد ته وایي (ما مثنوي خپلو معاصرینو ته لیکي و ۱۹).

پایله:

اکنکار روح تر ټولو زور عمری خالص فردي موجود ګڼي چې د څه باندې اته میلیونو فزیکي کلونو په

ترخ کې د زوکړې او مرګ له ستوني تیرېږي او را تیرېږي او د ځان پیژندنې او خدای پیژندنې له تجربو سره د خدای د همکار او خدمتګار په توګه خپل آسماني هیواد ته بیرته ستیږي.

(از جمادی مردم و نامی شدم و ز نما مردم به حیوان بر زدم مردم از حیوانی و آدم شدم پس چه ترسم کی ز مردن کم شوم حمــــــــــــله دیگر بمیرم از بشر تا بــــــــــــرارم از ملانک پر و سر بار دیگر از ملک قــــــــــــربان شوم آنچه اندر وهم ناید آن شوم ۲۰)

اکنکار فرد مسوول موجود ګڼي چې د عشق کولو له لاري یې د روح سپین ګریت راوینیږي او له مادي نړۍ خپل (نو) پری کوي او د الهي نور او صوت ژوندی مظهر ګرځي. او دغې پورې ته هغه وخت فرد رسیږي چې د ابدیت شپیلې شي.

(بشنو از نی چون حکایت میکند از جدایها شکایت میکند

کز نیستان تا مرا ببریده اند در نفیرم مرد و زن نالیده اند او: هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش

باز جوید روزگار وصل خویشش (ترپایه ۲۱)

د روح سفر لرغونی پوهه خدای عاشق ګڼي، د عشق اقیانوس ته یوازې په عاشقانه اراده او تلوسه ور الوتلاي شو، او سړی باید په خپلو کړو وړو کې عاشق شي ترڅو عشق وويني، عشق واورې، او عشق یې بستر شي.

د نیوزیلاند اوسیدونکي (واپول) د مکاشفې په ترڅ کې دغه کلمې په خپل زړه کې ویني:

(...عشق د هر څه کلي (کنجی) ده. مورن چې یو له بله سره مینه کوو نو

دا مو د خدای لپاره ډالی ده. خبره پر مورن ده، مورن ټول سپیڅلي یاستو... ۲۲)

او پای هم د شیخ سعدي پر دې بیت: (آشنایان ره بدین معنی برند در سرای خاص بار عام نیست ۲۳) پای ماخوښه:

۱- فيل موري میتسو «درپيشگاه استادان اک»

۲- هارولد کلمپ «کودک درسرزمین وحش»

۳- سري هارولد کلمپ «ازاستاد پيرسيد جلد۲» (۳۷۴)م مخ

۴- پال تونچل «دندان بير» (۱۷۶)م مخ

۵- سري هارولد کلمپ «شاهین ها باز ميگردد»

۶- داکتر کریم سروش «قمار عاشقانه»

۷- تادکر امر... «اکنکار حکمت باستانی برای عصر حاضر» ۹۴ او ۸۹ مخونه

۸- ربازار تارز از استاد پيرسيد جلد۲

۹- شریعت- کي- سوګماد جلد۲

۱۰- مايک اوري «زبان سري رویاهای بيداري»

۱۱- فيل موري میتسو «درپيشگاه استادان اک» ۲۸۹ م مخ

۱۲- داکتر کریم سروش «قمار عاشقانه» شپږم مخ

۱۳- مثنوي معنوي مولانا جلال الدين رومي دديوان پيل

۱۴- ۱۹ فيل موري میتسو «درپيشگاه استادان اک» ۲۸۷ او ۲۸۸ مخونه

۲۰- مولوي «مثنوي معنوي» دفتر سوم

۲۱- مولانا جلال الدين رومي «مثنوي معنوي» لومړی مخ

۲۲- استادان شگفت انگيز اک - واه زي ۱۲۶ مخ

۲۳- ديوان سعدي

موسیقی

هم محس می شود

و هم درک

فرهاد

استاد مهوش: بسیار خوب من در خدمتم. با سپاس می خواهم در وهله نخست بیرسم که تعریف شما از موسیقی چیست و با چه دید مفهومی به این مقوله می نگرید؟ استاد مهوش: به نظر من هنر به صورت مجموعی تعریف ناپذیر است؛ زیرا تعریف محدوده ای است که هنر را (تحریف) می کند، و اتکا بر مقوله تعریف، نوعی محدوده آفرینی در برابر هنر است. وقتی که برای نخستین بار با همچو سوالی رو به رو شدم، همان بیت معروف خداوند گار بلخ، جلال، الدین محمد، به یاد آمد که گفته است: "گر بریزی بحر را در کوزه بی چند گنجد قسمت یک روزه بی" و به استناد از قول معروف، هنر بحری است که در کوزه تعریف و تعبیر نمی گنجد؛ مثل آسمان بی پهناست و هر کجا بروی بر فراز سر ماست.

می ریزد، بزرگیش را می فهمی و از ته دل به وی آفرین می گویی. با توجه بر همین پنداشت و (برای فهم بیشتر دید گاه های استاد در باره هنر موسیقی) گپ و گفتی را با وی انجام داده ایم که پیشکش می گردد: استاد سلام؟ استاد مهوش: شما سلامت باشید. روزهای تان آبی آبی و لحظه های تان آفتابی باشد. آیا از سفر تان به افغانستان راضی هستید؟ استاد مهوش: بلی و بسیار روزهای خوش و خاطرات فراموش ناشدنی از مردم عزیز و سرزمین سترگم دارم. استاد گرامی، اگر اجازه بدهید، می خواهم از پراکنده گی در پرسش ها جلوگیری شود و گفت و شنود ما صرف در حوزه هنر موسیقی و دید گاه های شما در این زمینه اختصاص بیاید؟

گپ هایی از شهبانوی موسیقی کشور استاد مهوش: وقتی صدایش را می شنوی، احساس می کنی چیزی زیر پوستت می دود، چیزی در اندروننت به صدا در می آید، طنین این صدا را با خونت لمس نموده و در رگ هایت حسش می کنی. هنگامی که می خواند: در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم به آن امید دهم جان که خاک کوی تو باشم عطر صدایش روی گلدان احساس می شگفت، آن گاه به این دریافت ژرف می رسی که صدای ناب و آواز خوش، عطیه ایست از جنس موهبت الهی که به هر کس و هر آدمی داده نمی شود... بی تردید این صدا، صدای (شهبانوی موسیقی) کشور، استاد فریده مهوش است. هرگاه که استاد گلو صاف می کند و از آبشار شفاف صدایش، ترانه و ترنم فرو

جناب استاد می خواهم با این دید گاه مثالی را در عرصه موسیقی بیابم و....

استاد مهوش: (پوزش می خواهم که حرف تان قطع شد) ببینید، موسیقی به یک تعبیر، مجموعه بی از «سر، لی و تال» است و این سه عنصر ساختاری، شکل دهنده راگ ها و راگنی های برگرفته از متن راگ های مختلف است. اگر موسیقی را به طور یکسویه تنها مجموعه بی از سر تعریف کنید، لی از تعریف باز می ماند و اگر تنها آن را هنر «سر و لی» تعریف نمایید، «تال» که بخش مهم و سازنده موسیقی است از تعریف بیرون می ماند. بنابراین موسیقی به هیچ وجه محدوده تعریف را نمی پذیرد و مانند آسمان خداوند (ج) بی انتهاست... در هر جا بر وی هست و در هر احساسی، ذوقی برای شنیدن آن موجود است.

از دید شما آیا موسیقی از جنس مقوله های حسی است یا درکی، به زبان ساده تر، آیا موسیقی بیشتر درک می شود یا حس؟ استاد مهوش: به نظر من موسیقی دو مرحله دارد: یکی درکی و دیگری هم حسی. در یک مرحله می تواند قابل درک و فهم باشد و در مرحله دیگر می تواند قابل حس شود؛ اما با این تأکید که چون موسیقی علاوه بر جنبه علمی بودنش، بیشتر با سلیقه و ذوق آدمی سروکار دارد، قدرت حسی آن، برتر از مرحله درکی و فهمی آن است.

می خواهم این مساله را بیشتر کالبد شکافی کنید و در این زمینه، مثال کوچکی بدهید؟

استاد مهوش: مرحله درکی زمانی در عرصه موسیقی به وجود می آید که آمیزش موسیقی با شعر صورت می گیرد. به گونه مثال وقتی که زمزمه می کنیم: بشنو از نی چون حکایت می کند از جدایی ها شکایت می کند

(استاد با آواز جاودانه اش این بیت را زمزمه می کند) این آمیزش شعر با موسیقی، افزون بر مرحله حسی بودن، مرحله درکی را نیز در ذهن شنونده تداعی می کند و موسیقی، چاشینی برای تأثیرگذاری بیشتر شعر در مرحله درکی آن می شود.

اما وقتی شما صدای (آ، آ، آ) و یا «سرگمی» را از حنجره تان بیرون می کشید، این «آ» و «سرگم» به خودی خود

مفهوم درکی ویژه را از لحاظ معنایی و فهمی ارائه نمی دهد؛ ولی برعکس، حس عجیبی را در وجودتان بیدار می کند و در ذهن و روان شما تأثیر می گذارد. با توجه به همین مساله است که هنر موسیقی، در یک مرحله، زمینه درکی پیدا می کند و در مرحله بعدتر، حسی می شود.

- به کدام راگ ها بیشتر علاقه دارید؟ - استاد مهوش: راگ {درباری، یمن و بیروی} را به خاطر عظمت بی همتایش بسیار دوست دارم؛ ولی از جمله راگ های تراژیدی به {سونی، شیوار، نجنی و بیروی} علاقه وافر دارم.

- چرا به راگ های تراژیدی دلچسپی خاصی دارید، آیا می تواند عامل مشخصی داشته باشد؟

- استاد مهوش: ببینید، راگ های تراژیدی و راگنی های مشتق شده از نفس این راگ ها، حالت تزکیه عجیبی را برای آدم می دهد. با توجه به مقوله تراژیک در موسیقی، لذت تلخ اما غیر قابل وصفی دارد.

- تراژیدی، انسان را برای درک و حس مشترک دردهای دیگران آماده می سازد. موسیقی تراژیک به نظر من، نقطه گره خوردن عواطف هنرمند با مخاطبان است. - تا چه حد بحث مقوله هنر برای هنر را می پذیرید؟

- استاد مهوش: من برعکس این مساله می اندیشم. به نظر من هنر در خدمت مردم و اجتماع باید باشد؛ زیرا هنر و هنرمند، موجود برخاسته از خود اجتماع است و چیزی هم فراتر از خدمت به اجتماع و مردم وجود ندارد. اما یاد ما باشد که این تأکید به معنای (عوام زده گی در هنر) نیست، بلکه به مفهوم برقراری ارتباط دو طرفه هنر و هنرمند، با مردم و جامعه است.

- در مورد کسانی که از روش و شیوه شما در هنر موسیقی پیروی یا به نحوی (تقلید) می کنند، چگونه می اندیشید، آیا از این تقلید و دنباله روی راضی هستید و یا نه؟

- استاد مهوش: من به تعبیر عوام، خاک پای همه هنرمندان هستم. به نظر من، هر هنرمندی، با توجه به ویژه گی های هنری کارش، قابل تحسین است. هر که اگر به تعبیر شما از من پیروی می کند، برایم

مایه مباهات و افتخار است. هنر منحصر به فرد، گروه، قوم و یا ملت خاصی نیست. از دید من هر آوازخوان و هنرمندی، مخاطبان و علاقمندان ویژه خود را دارد. هیچ کس، همه کس نیست، هر کس با خودش و برای مخاطبانش مطرح است. مهم این است که هر که علاقمند خاص خود را دارد.

- وضعیت کنونی موسیقی کشور را چگونه یافته اید؟

- استاد مهوش: مثل هر بخش زنده گی، هنر موسیقی نیز متأثر از تحولات سه دهه اخیر بوده است؛ اما چیزی که برایم در پهنه موسیقی افغانستان نوید بخش است، حضور چهره های جدید در عرصه موسیقی است. جوانان امروز، با پشتکار بسیار به هنر موسیقی رو آورده اند؛ اما چیزی که می تواند مکمل این یادگیری و پشتکار باشد، ریاضت و تحمل مشقات زیاد در این زمینه است؛ زیرا افزون برداشتن ذوق، تحمل مشکلات و فایز آمدن بر نامایمات، پیروزی دیگری در عرصه فراگیری موسیقی، پنداشته می شود.

برای رشد و گسترش هنر موسیقی، چه طرح ویژه ای را پیشنهاد می کنید؟

استاد مهوش: اتکا بر ارزش های هنر اصیل موسیقی کشور و توجه به معرفی این هنر اصیل در پنج قاره جهان، یکی از پیشنهادات من است.

جناب استاد در پایان گفتگو به عنوان پایان خوب، می خواهم غزلی را زمزمه کنید؟ استاد، حنجره اش را صاف می کند و با صدای گرمش آرام می خواند:

گفتی غزل بگو، چه بگویم؟ مجال کو؟ شیرین من، برای غزل شور و حال کو؟ پر میزند دلم به هوای غزل، ولی گیرم هوای پر زدنم هست، بال کو گیرم به فال نیک بگیرم بهار را چشم و دلی برای تماشا و فال کو؟ تقویم چهار فصل دلم را ورق زدم آن برگهای سبز سرآغاز سال کو؟ رفتیم و پرسشش دل ما بی جواب ماند حال سوال و حوصله قیل و قال کو؟" سپاس فراوان از شما استاد!

استاد مهوش: از شما هم تشکر به پایان آمد این دفتر حکایت هم چنان باقی.

د افغانستان ملی راديو

به په ټوله نړۍ کې

د اورپښو وپړوي

ل : احمدزی

(صدای مردم) په اوونۍ کې درې ځلې خپریده اوس د اوونۍ په شپږو ورځو کې په ژوندی توگه خپریږي. بله خپرونه د سه شنبه په ورځ د لسو تر یوسو بجو د سهار په مستقیم ډول خپریږي، په دغه خپرونه کې دولتي چارواکو ته بلنه ورکول کیږي چې سندیو ته راشی او د اورپښو پوښتنو ته ځوابونه ووايي. تر اوسه پوری د برق، د لوگر ولایت د مسو د کان په هکله او ځینې نور مهمو موضوعاتو باندې خبری او بحثونه تر سره شوی. همدارنگه د یکشنبې په مازدیگر د پنځو تر شپږو بجو پوری (نشست هفته) خپروني په نوم خپریږي چې د هیواد په بیلابیلو مسالو په هکله خبری کیږي دغه ټولی خپروني د افغانستان ملی راديو د اطلاعاتو د ادارې لخوا څخه خپریږي.

ځینې نورې خپروني لکه (میراث های گرانبها) چې د هیواد په بیلا بیل تاریخی آثار پیرندل دی د هیواد د تاریخی آثارو په هکله څیړنی او د تاریخی ارزښت په هکله راټول شوی معلومات او د هماغه د سیمی له خلکو سره مرکي په دی اړه چې د کیسی په ډول څرگندونې کوی په پروگرام کې نشر کیږي. او ځینې نورې خپروني دی چې په نژدی راتلونکي کې به د راديو څخه خپری شی.

د راديو کابل ادارې لخوا ځینې خپروني هم په ژوندی توگه خپریږي لکه: غرمه مونیکمراغه، ترانه ها و سخن ها، حرف خوش آهنگ خوش خپروني دی.

پوښتنه: لکه څرنگه چې اوریدل کیږي د هیواد د خصوصی او آزادو راديوگانو له څپو او خپرونو څخه ډیر لږ دیني مسالو ته توجه شوی ده تاسی کومی خاصی خپروني په دی هکله لری؟

ځواب: په راديو افغانستان کې یوه اداره د دیني مسالو په هکله

د افغانستان ملی راديو د هیواد یواځیني ملی راديو ده چې د ۷۰ کلن خپرنیزی مخیني په لرلو سره زیات شمیر اوریدونکي او بی شمیره خلک په تیره بیا د افغانستان په ولایتونو کې زیات مینه وال او اوریدونکي لری.

راديو یواځیني دستگآه ده چې خلک کولای شی له هغه څخه په ډیره آسانه او ارزانه توگه استفاده وکړی او د هیواد د مهمو پېښو او ټولنیز، ادبی، اقتصادی، ذوقی او نورو برخو په هکله د راديو د څپو څخه خپروني واورې.

په دی وروستیو کې د افغانستان ملی راديو لارښونکي پلاوی او کارکونکي په دی هڅه او هاند دی چې خپروني له پخوا څخه با کیفیته او ځینې نوی خپروني منخته راوری ترڅو هیوادوال وکولای شی له ملی راديو څخه په سمه توگه گټه واخلي، په دی هکله مو وغوښتل چې د راديو افغانستان د رئیس ښاغلي عبدالغنی مدقق سره دخپرونو په هکله خبري ولرو. نوموړی څومیاشتی کیږي چې د افغانستان ملی راديو د رئیس په توگه وټاکل شو او په دی لنډې مودی کې یې د یادوني وړ او گټور کارونه ترسره کړی دی.

پوښتنه: ښاغلي مدقق که تاسی مهربانی وکړی د افغانستان ملی راديو د خپرونو د بهیر په هکله یو څه معلومات راکړی؟

ځواب: راديو افغانستان یوه ملی راديو ده او په هیواد کې د ډیر ارزښت خاوند ده څرنگه چې افغانستان گڼ قومی هیواد دی نو باید د ټولو ملیتونو ذوق، سلیقی، غوښتنی او د هر یو په ژبو خپروني ولرو. مونږ تر زیاته حده دغه ټکی ته پاملرنه کوو. په لومړی سر کې د راديو افغانستان او راديو کابل خپروني چې په لنډه وقفی سره یې گډ نشرات درلودل، سره بیل او په جلا فریکونسبو سره یعنی د راديو افغانستان خپروني د سهار له پنځو تر دولس بجو د شپې او د راديو کابل خپروني د سهار له اوو څخه تر اتو بجو د شپې خپروني لری.

دا باید وویل شی د افغانستان په ټولو ولایتونو کې رپوت ورکونکی ټاکل شوی دی چې هر ورځ خپرونه او مهم رپوتونه برابر او د راديو افغانستان څخه یې خپروو. همدارنگه د خپرونو ځینې زیگنالونه چې په بهرني موسیقی خپریدل ټول مو په هیوادنی او افغانی موسیقی ثبت کړل. او ځینو خپرونو د خپریدلو هڅه مو په ژوندی یا مستقیم ډول وکړه لکه د خلکو غږ

ستونزی چې لری ورته خواب له کورنی کار پوه له خوا خواږیږي. د کورنی هغه ستونزی چې په خینو چاروکې یې لری تر وسی پوری له منځه وری.

د کورنی ژوند یوه خپرونه چې د بنخو د تاو تريخوالی په هکله برابره شوی وه د (صدا و سیما) ایران رادیو په بلنه را دعوت شوی وه. په نوموړی فستیوال کې شپږ ډیرشو هیوادونو د رادیوگانو استازیو گډون درلود. او په دی فستیوال کې د کورنی ژوند خپروني ته دریمه درجه مدال او تحسین نامه ورکړل شوه چې دا لویه لاسه ته راوړنه د افغانستان ملی رادیو ته ده.

پوښتنه: په راتلونکی کې تاسی څه نوی نشراتی پلان په پام کې لری؟

خواب: په بهرنیو ژبو به په نژدی راتلونکی کې په خپرونی پیل شي، لومړی د انگلیسی ژبی او بیا به د اردو او نورو نړیوالو ژبو. د رادیو افغانستان ټول کارونکو په دی هڅه او هاند دی چې خپرونی له پخوا څخه لا بني لاسته راوړنی ولری او زیات شمیر اوریدونکی را جلب او جذب کری په دی اساس زموږ پروډیوسرانو او دایرکترانو ته د یو سالم رقابت بلنه ورکړه تر څو هغه خپروني چې ډیر اوریدونکی او ډیر ښه او جامع مطالب ولری نوموړوته جایزی او تحسین نامی په پام کې نیولی دی.

دا باید وویل شي چې د افغانستان ملی رادیو څه د پاسه اويا کلنه مخینه لری چې یی خپل هویت په ټولنه کې تثبیت کری او زیات شمیر اوریدونکی لری نوموړی یوه ملی رادیو ده نو په دی اساس تر خپلی وسی پوری غواړو هغه خپروني چې د رادیو له څپو څخه خپریزی د خلکو خوښی شي. ځینی ستونزی شته او هغه لږ معاش، چې د آزادو او خصوصی رادیوگانی په پرتله کارونکو ته ورکول کیږی بیا هم نوموړی زیار باسی چې خپروني ښه او د محتوا له پلوه غني وی. په نژدی راتلونکی کې به زموږ خپروني په ټوله اروپا او امریکا کې د اوریدولو وړوی.

میر جنید ونسربین امرخیل

خانگری شوی ده چې د اسلامی معارفو په نوم ده هره ورځ د سهار له پنځو څخه تر شپږو بجو پوری د قرانکریم تلاوت، ترجمه او تفسیر شریف سره نشر ته سپاری او پنځه وخته د لمانځه آذان خپروی، دینی موعظی هر ورځ خپریږی او په پام کې ده چې یوه دینی عالم ته بلنه ورکړو ترڅو د تیلیفونی اړیکو په ترڅ کې اوریدونکی پوښتنه وکړی او دینی عالم نوموړوته خواب ووايي انشاءالله دغه خپرونه په نژدی راتلونکی کې برابره شي. د روژی په میاشت کې د شپي له دري بجو څخه د سهار تر شپږو بجو د پوری د قرانکریم تلاوت، ترجمه او تفسیر شریف او دینی موعظی خپریدل.

پوښتنه: کوچنیان چې د هیواد د سبا ورځی خوانان دی او د هیواد سمسورتیا او ابادی د هغوی په زیار پوری تړلی ده که تاسی مهربانی وکړی او ووايي چې د نوموړو په هکله مو څه خپروني او وړاند یزونه لری؟

خواب کوچنیان په رښتیا سره د سبا ورځی غښتلی خوانان چې هیواد هغوی ته اړتیا لری، موږ ډیر ښه او ښوونیز، تفریحی مطالب په پخپلو پروگرامونو کې هغوی ته وړاندی کوو چې دغه خپرونه د روزنی د اداری لخوا وړاندی کیږی همداراز ځینی ترانی د کوچنیانو لپاره برابری او کمپوز شوی دی چې د رادیو له څپو څخه خپریږی. موږ غواړو چې د کوچنیانو خپرونه له کلیشه یی حالت څخه وباسو او دغه خپرونه د کوچنیانو په خوښه وویل شي، څرنگه چې د کوچنیانو د ورځی په مناسبت د رادیو افغانستان ټولی خپروني د نوموړو لخوا اوریدونکو ته وړاندی شوی.

پوښتنه: په دی وروستیو کې کورنی ژوند خپروني ته جایزه ورکړی شوی ده د هغی په هکله کې لوستونکو ته معلومات ورکړی؟

خواب: د کورنی ژوند خپرونه یو له ډیرو ښو او سابقه لرونکی خپرونه څخه ده چې ډیر زیات اوریدونکی لری. دغه خپرونه د روزنی اداری له خوا چمتو کیږی هره ورځ پرته له جمعی او رخصتیو ورځو څخه د پنجشنبی په ورځ په ژوندی توگه نشر کیږی کورنی او اوریدونکو د تیلیفونی اړیکو په ترڅ کې هغوی کورنی

عبدالغفور رشیدی مدیراداره روزنه

نوشته: شمس راز

گوینده گی چیست

و گویندهء خوب کیست؟

پیام درست و صحیح میباید گوینده گان و نطقان میباشند. که آنان وظایف بس سترگ و عمده ملی را به عهده دارند.

پس گوینده کیست و گویندگی چیست؟

از نگاه مسلک رادیو ژورنالیزم گوینده گان و نطقان اشخاصی اند که مطالب مختلف برنامه ها را در رادیو و تلویزیون بخوانش میگیرند، که در انتقال پیام صحیح، درست و قایم کردن افهام و تفهیم نقش بس بزرگی را دارا میباشند.

بنا گوینده گی یا نطقی یک مهارت نظری و فن است که گوینده نقش تعین کننده را در ایجاد ارتباط و انتقال پیام به مخاطب ایفا میکنند.

همچنان که جهان امروز در توسعه و انکشاف میباشند. ارتباطات و وسایل جمعی نیز انکشاف بیشتر نموده که به همین منوال فن گویندگی نیز مسیر پیشرفت را می پیماید و نحوه گوینده گی و تنوع و جذاب شدن این فن نیز در حال توسعه است.

لذا از نگاه فنی و اصول لازمه گوینده گی بهتر هنری قرار ذیل میباشند:

- گوینده گان باید دارای صدای گیرا، جذاب، مکروفونیک، تسلط بر زبان نوشتار، گفتار و سایر مهارت های کلامی باشند.

این یک امر مسلم است که در هر کشور رسانه های جمعی بر تمام ارکان جامعه از تأثیری چشمگیری برخوردار بوده و پیامد آن از جهات شخصی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، روانی، اخلاقی، زیبا شناسی و غیره آنچنان برجسته میباشند که هیچ گوشه ءاز زندگانی انسانی را دست نخورده و به حال خودش باقی نگذاشته و رها نمیکنند.

علما و دانشمندان بدین عقیده اند که به وسیله رسانه ها سطح فرهنگ و آگاهی همگانی افزایش می یابد و این آگاهی و ارتقای فرهنگی عمدتاً باعث توسعه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نهایتاً توسعه وحدت ملی میگردد.

در جمله این رسانه ها رادیو و تلویزیون به حیث یگانه رسانهء سمعی و بصری از ارزش و اهمیت ویژه برخوردار است که این ارزش در کشورهای عقب نگهداشته شده خیلی ها محسوس و مشهود میباشند.

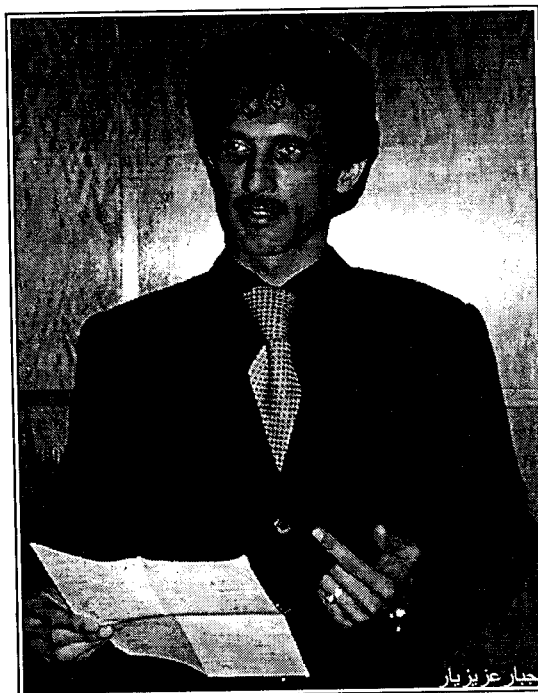
در کشور ما نیز اهمیت این دو رسانه نیز بیشتر محسوس بوده و نقش آن ها در توسعه و انکشاف هر چه بیشتر فرهنگ، زبان و میراث های فرهنگی، تاریخی و تغییر کردار، خلق و خوی مردم که متأسفانه اکثریت مردم ما از نعمت سواد محروم اند نظر به سایر رسانه های نوشتاری و اخباری بارزتر و مهمتر میباشند.

لذا در رادیو و تلویزیون یگانه عنصر مهم که حامل انتقال

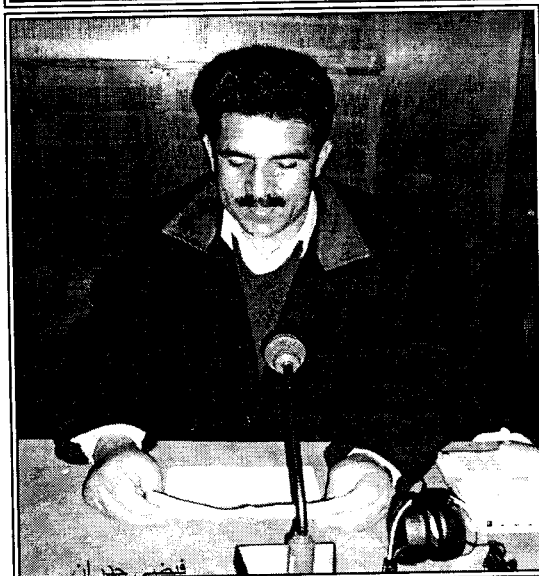
های اشتراک کننده گان نرود بلکه با جرأت و دقت جواب شوخی کننده و سوال کننده را بدهد.

و یکی از زیباترین و مهمترین نحوه دیگر گویندگی (دکلمه) اشعار است که خواندن آن مستلزم آواز جذاب، دلنشین دکلماتور بوده و از ذوق هنری قریحه شعری داشته و اشعار عرفانی، حماسی، رزمی، عشقی را بداند و هر کدام آنرا مطابق احساس شاعر دکلمه نماید. دکلماتور باید از اساسات شعری آگاهی داشته با شاعران و آثار شان آگاهی داشته باشد در صورت امکانات با شاعران از نزدیک در تماس باشد. گوینده گی در رادیو با حس شنوایی سروکار دارد. زیرا گوینده شنونده گان را با خود دارد. نا گفته نباید گذاشت که تقلید در گوینده گی جایز نبوده و این امر روح تجدد و تجسس را در گوینده گان می خشکاند.

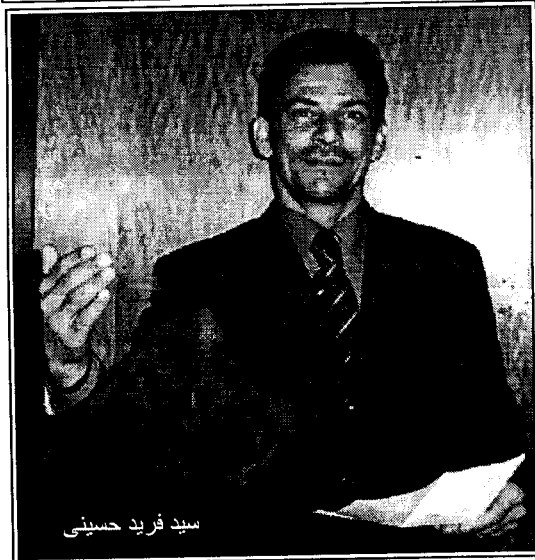
چون گوینده گی به کلمات و جملات روح دادن و جان دادن است لذا مستلزم استعداد و زحمتکشی است. گوینده گی کلمات و جملات زیبا «هنر» است پس میتوان گوینده را هنرمند نیز نامید. و گفته می شود که : «بخوان، باز بخوان و مطالعه کن، باز هم مطالعه کن تا شوی گوینده موفق».

عبدالله زریں

فیضی حیدران

سید فرید حسینی

- دسترسی عام و تام به فصاحت، بلاغت و اصول دستوری زبان را داشته باشند.
- دارای معلومات آفاقی و همیشه با مطالعه باشند.

- اشخاص مهم سیاسی، فرهنگی، علمی و هنری را بشناسند و به آثار مشهور تاریخی و فرهنگی بلدیت داشته باشند.

- به یکی از زبان های زنده جهانی آشنایی داشته و قدرت، سرعت خواندن مطالب گوناگون را باید دارا باشند.

- گوینده گان تلویزیون علاوه از صدای گیرا و جذاب، باید دارای قیافه و چهره زیبا باشند البته موارد دیگری نیز در زمینه گوینده گی و نطای موجود است که ذکر همه آنها باعث درازی کلام خواهد شد.

مهمترین گوینده گی، ظاهر شدن در روی ستیژ، رویاروی است که در نتیجه گوینده با شنونده گان و بیننده گان به صورت مستقیم و رویاروی در تماس و ارتباط میباشد در این صورت اولین کار گوینده آنست که بناید خود را از موضوع محفل و موقعیت و اشتراک اشخاص مختلف آگاه سازد و بعداً در این گونه مجالس و محافل خیلی با جرأت باشد و زیر تاثیر سوالات و شوخی

ویژه گی های مدیران رسانه ها

عزیز الله اریافر

میدان کارزار رسانه؛ مستلزم شناخت قواعد بازی و ساز و کار رسانه های بزرگ در سطح جهان است. در این صورت مدیر رسانه های داخلی نظیر رادیو و تلویزیون هایی که علاوه بر پوشش درونمرزی دارای پوشش برونمرزی نیز هستند؛ برای کسب مخاطبان بیرونی و اطلاع رسانی گسترده از اوضاع کشورهای گوناگون، بایستی در راهبرد ها و برنامه ریزی های خود جهانی فکر کنند. و ملتفت باشند، که در شرایط (جهان اطلاعاتی) پنهان شدن در زیر لایه های تفکر و اندیشه محلی؛ و پناه بردن به گوشه های انزوا؛ هرگز مقدور و ممکن نیست. مگر اینکه انسان با پای خویش از صحنه فعال و پر هیاهوی زندگی امروزی خارج شود.

۱- ۱۰- مشاوره و مشارکت: مدیر رسانه هر قدر هم بر فرآیند اجراء کار و امور مربوط به خویش تسلط داشته باشد؛ باز هم به رایزنی و مشوره با دیگران نیاز دارد. چون یک فرد به هیچ وجه نمی تواند بالای تمام شئون و تخصص هایی که در یک سازمان رسانه کاربرد دارد؛ احاطه داشته باشد. بنا مشوره همچون چراغ راه، مدیر را از افتادن در پرتگاه های مسیر پر پیچ مدیریتی حفاظت می کند.

از طرف دیگر با ترویج فرهنگ مشارکتی در سازمان توسط مدیران ارشد از یک جهت اعضا با نهاد مربوط خویش احساس خودمانی میکنند. و از جانب دیگر مشارکت در خصوص تصمیم گیری ها و انجام فعالیت های گروهی کم از کم از لحاظ ذهنی مسوولیت ناشی از تصمیم اتخاذ شده را بین مدیران و کارکنان تقسیم میکند. به عباره دیگر از طریق مشارکت عقلی و عملی تعداد بیشتری از افراد، کار ها به گونه بهتری سامان می یابند؛ و برآیند نهایی تولید قناعت بخش خواهد بود. اعتقاد به

برخی به گونه اتفاقی و برنامه ریزی ناشده گام می گذارند. برخی فقط شجاعت دارند؛ و در تصمیم گیری ها به اقداماتی شجاعانه متوسل می شوند. بعضی جیون هستند، اما گاه در فعالیت های مدیریتی دل به دریا می زنند.

افراد را از این جهت می توان به محافظه کاران، میانه روان و تندروان نیز تقسیم بندی کرد. اما از لحاظ مدیریتی اعتماد به نفس حالتی است، که مدیر نسبت به پذیرش برتری های نظری و عملی خود را توسط زیر دستان اثر وقوف می یابد. و از طرف دیگر ضمن آگاهی از میزان دانائی و توانائی خویش و محاسبه دقیق منابع قابل دسترس؛ چیزی را می گوید، که به اجراء آن قادر باشد. اعتماد به نفس مضاف بر مایه های درونی و ذاتی، از طریق داشتن اطلاعات و معلومات لازم در رابطه به ماهیت و انتخاب راه های درست انجام کار به وجود می آید. داشتن اعتماد به نفس برای مدیران رسانه از این بابت نیز مهم است، که آنها در اکثر موارد و مواقع به اتخاذ تصمیم دشوار و چند پهلو مبادرت می ورزند. در صورت نبود چنین ویژگی؛ فرآیند تصمیم گیری نه تنها مشکل، بلکه در بسا اوقات غیر ممکن می شود.

۱- ۹- جهانگرایی: انقلاب الکترونیک در عرصه رسانه ها و تسریع آن در دیگر زمینه های ارتباطات انسانی، جهان ما را به یک «زیست بومی» کوچک مبدل کرده است. طوریکه امروز افراد متعلق به جوامع و فرهنگ های گوناگون به آسانی با یکدیگر رابطه برقرار می کنند. از رخداد ها و جریان های یکدیگر اطلاع می یابند؛ علایق و هنجارهای زندگی و داشته های فکری شان را تبادل می کنند؛ و سر انجام در معرض تاثیرگذاری و تاثیر پذیری متقابل قرار می گیرند. در چنین وضعیتی مدیر رسانه نمی تواند در حلقه تنگ ملی گرایی و سنت های بومی محصور بماند. حضور در

در همه حال در نظر گرفته شود. تنبیه نباید بیشتر از اشتباهاتی باشد، که توسط کارمندان صورت می گیرد. همین طور پاداش بیشتر باید به کارمندان و کارکنانی پرداخته شود، که با ابتکار، خلاقیت و نوآوری، کیفیت تولید را بالا میبرند؛ و از این طریق به اعتبار و مخاطب پذیری مزید رسانه می افزایند. مضاف بر این کسانی که فشار کار بیشتری را تحمل میکنند؛ و یا جهت دریافت و ارائه سریع گزارش تازه ترین رویدادها، خطراتی را متقبل میشوند؛ بایستی از پاداش و حقوق متفاوت برخوردار شوند.

۱- ۱۴- **انعطاف پذیری:** مدیران رسانه الزاماً در برابر موج نوگرایی و تحولات جدید انعطاف پذیری بیشتری دارند. بسیاری از افراد در جهت حفظ وضع موجود و استمرار عادات گذشته مقاومت میکنند. اما گرایش به پدیده های تازه، قاعده شکنی و عادت زدایی در راستای روز آمد شدن محصولات و خدمات رسانه امر حتمی است. زیرا رسانه های گروهی عمدتاً با علم روز و جریان های جدید سروکار دارند. از جهت دیگر انعطاف پذیری مدیر ناظر بر این امر است، که ظرفیت و آمادگی سازگاری با شرایط و حالات گوناگون را داشته باشند.

همچنان مدیران رسانه باید در برابر اعمال سطوح پایین در موارد لازم از انعطاف و نرمش کار گرفته و با فعالیت های مفید و مؤثر آنها، کنار بیایند. «مدیران سخت» و انعطاف ناپذیر اکثراً به بن بست می رسند.

۱- ۱۵- **وجدان محوری:** وجدان؛ داور درونی است، که اعمال منفی و مثبت انسان را از هم تفکیک میکند. وجدان در واقع نوعی نظام خود کنترولی در وجود انسان است، که او را از فساد و تبهکاری، خود خواهی و میل افراطی به شهوات و اقتدارگرایی باز میدارد. مدیرانی که بر دساتیر وجدان اهمیت میدهند؛ همکاران خود را نیز در این جهت تشویق می نمایند؛ بدون اعمال نظارت شدید و آشکار به نتایج مطلوبی دست میآیند. کارگریزی، تنبلی و تقلب در حوزه مدیریتی آنها به حداقل میرسد. انگیزه های انجام وظایف محوله و اجراء به موقع کار در میان کارمندان مربوط آنها از دیاد میآید.

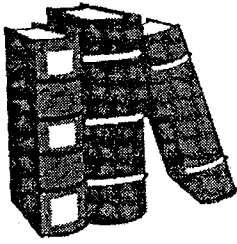
مشاوره و دخالت دادن دیگران در امور رسانه های گروهی، از مهمترین شاخص های مدیران این نهاد ها به شمار میرود.

۱- ۱۱- **تعصب گریزی:** رسانه با تعصب و علقه گرایی سازگار نیست. چون رسانه های گروهی از جدید ترین پدیده های جهان معاصر اند، تعلق به دلبستگی های کوچک، برتری جویی های نژادی، قومی، جنسی و هر نوع تفکر و اعمال تبعیض آمیز را چه در درون سازمان چه در بیرون سازمان بر نمی تابد.

مدیران رسانه الزاماً با تمام اعضای سازمان از لحاظ انسانی به صورت یکسان و همگون برخورد نمایند. و با دسته های گوناگون پیام گیرنده گان و مخاطبان نیز بایستی با چنین روشی ارتباط برقرار کنند.

۱- ۱۲- **الگوی دیگران:** کارکنان و کارمندان یک نهاد علاقه دارند در پیشبرد زندگی شغلی و شخصی خویش الگوهایی را برای پیروی انتخاب کنند. این ویژگی ممکن است در مورد بسیاری از افراد انسانی نیز صدق کند؛ اما تفاوت آن با الگو سازی و الگو برداری در درون سازمان این است، که در سازمان این امر میتواند؛ تاثیرات مهم را در زمینه مناسبات درونی و سر انجام موفقیت و عدم موفقیت آن بر جای بگذارد. اما الگو برداری در بیرون چون در درون یک نظام ساختارمند و کاملاً به سلسله مراتبی صورت نمی گیرد؛ تاثیرات محدودی بر جای می گذارد. در هر حال الگو شدن برای دیگران، زمینه ها و ظرفیت های ذاتی و تخصصی؛ آگاهی ها، رفتارها و ظرافت های خاصی می طلبد، که تجمع همه آنها در وجود یک فرد به ندرت یافت می شود. مدیران رسانه ها با رشد این خصیصه و مشروعیت پذیری طبیعی آن در سازمان کوشش می کنند. مدیرانی که الگوی دیگران قرار می گیرند؛ از بهترین و موفق ترین مدیران اند.

۱- ۱۳- **عدالت خواهی و اعتدال:** مدیران رسانه در همه شرایط باید متوجه افکار و اعمال خود باشند تا از خط تعادل و میانه منحرف نشوند. در غیر آن مدیر با بیماری افراط و تفریط روبرو خواهد شد. غلبه احساسات و یا پیش فرض های شخصی بر فعالیت های مدیریتی علاوه بر کاهش محبوبیت مدیران، از بازدهی و بهره وری سازمان به شدت میکاهد. در نظر گرفتن تناسب میان پاداش و تنبیه در اداره باید

ژانرونه

داستانی

عزیزه احمدزی

لومړی لنده کیسه یوه طرحه (Plot) لری. د هرې کیسې په هکله کی لومړی پوښتنه کیږی چې دا ده: (دا کیسه د څه شي په هکله ده؟) په فني اصطلاح هماغه پوښتنه داسې بڼه پیدا کوی: (ددي کیسې طرح راته ووايه) نو طرح په اصل کې د پېښو او عملونو د تسلسل څرنگوالي ته ویل کېږي. کله چې د داستان طرح را معلومه شی بیا کولی شو چې د کیسې پیچلی اړخونه وڅیړو.

طرح د یو تر بله مربوطو پېښو او عملونو پرمختلونکی کړی ده چې د متضادو قوتونو تر منځ د شخړې په نتیجه کې اوج ته رسیږي. هره طرح له مخکې نه پلان شوی او د لیکوال په ذهن کې ترتیب شوی وي. کیدای شي چې د لیکني په ترڅ کې لیکوال خپلی طرح ته تغیر ورکړی خو یو له مخکې نه سنجول شوی پلان د کیسې د لیکوال د پاره حتمي دي. په طرح کې یولړ پېښې یوه په بله پسې راځي چې باید هغو مرتبه شي. په طرح کې متضادي قوی یوه پر بله باندی عمل کوی. دغه متضادي قوی ښایي فزیکي (بهرنی) یا معنوی (داخلي) وي.

دوهم لنده کیسه یو اصلي کرکتر لری. کله کله په کیسه کې د انسان په ځای حیوان هم د کرکتر په توگه راځي. کیسه لیکونکي د فرعی کرکترونو په ځای خپله پاملرنه پر اصلي کرکتر زیاته متمرکزه کوی. په کیسه کې اصلي کرکتر خاص اهمیت لری کرکتر چې کله کله د پرسوناژ په نامه هم یادېږي (ځینې ادبپوهان ترجیح ورکوی چې پرسوناژ د ډرامې کرکتر نه وویل شي) باید د یوې طبقې یا قشر ښکارندوی وي خو په عین زمان کې منحصر په فرد (ایډ یوسنکر ټیک) مشخصات هم ولری. په کیسه کې زمان او مکان باید د کرکتر وضع په ښه توگه روښانه کړی.

درېم: لنده کیسه یو ټاکلی پېښه په ډراماتیک ډول

لیدو چې اصولاً دغه پېښه د کیسې زړه گڼل کېږي یعنی لنده کیسه کې یو شمیر داسې پېښې راوړی چې یو شانته اهمیت او جذابیت ولري. د لوستونکي (یا اوريدونکي) ذهن معشوش کړی.

څلورم: لنده کیسه یوه مرکزي مفکوره لری چې ټولې پېښې او کرکتر عملونه د همدغې مفکورې د پاللو او روښانه کولو د پاره په کار اچول کېږي.

پنځم: لنده کیسه کې د اوج یا بحران ټکی وی. هر څومره چې لیکوال دغه برخه په مهارت سره توصیف کړای شي د کیسې بدیعی او فني اړخونه په قوت سره ځان ښکاره کړی.

شپږم: لنده کیسه یوه واحده اغیزه (تأثیر یا انطباع) تولیدوی. البته ځینې داسې لنده کیسې هم شته چې وررستی نتیجه په وضاحت سره نه څرگندوی او لوستونکي (یا اوريدونکي) دی ته رابولی چې په خپله نتیجه گیری وکړی. په دغه ډول کیسو کې د دی احتمال شته چې د لوستونکو یا (اوريدونکو) انطباعات یو له بله توپیر ولری.

د اکثر و لندو کیسو ترتیب داسې دی چې لومړی په کیسه کې یوه مقدمه (له موضوع سره اشنایي) یا توضیح راځي. په مقدمه کې ډیر ځله ډراماتیک حالت ښودل کېږي چې له هغه نه یو عمل نشات کوی، ورپسې یو ډول پیچلتیا، ستونزه یا تضاد را مینځته کېږي چې په هغه کې کرکتر له یوې سختې آزماینې، پریکړې، یا شخړې سره مخامخ کېږي. بیا د اوج یا بحران ټلی را رسیږي چې په هغه کې د داستان کرکتر د خپلې مبارزې لوړی څوکی ته پورته کېږي او په پای کې بحران په حل کېدو سره نتیجه لاس ته راځي دا هم باید وروایو چې لنده کیسه یو ادبی ژانر او د ادبی ژانر زیات ارزښت په ابتکار او نوښت پوری اړه لری. پورتنی نورمونو او موازین یوازی د لنډی کیسې د مشخصاتو د ښودلو د پاره توضیح شول، توصیوی هدف په کې نشته.

و کړی له حرکت نه یې خبری پیدا کېږي، یو لوری پیدا کوی او یو ټاکلی هدف مینځ ته راځي کله چې یو لیکوال یو شی د حرکت په حال کې گوری د یو شي د حرکت د بیانولو د پاره یو مناسب فصل پیدا کوی فصل یعنی د یو شي د حرکت شرح د ژبې نسبت کلې کېږي.

۴- د پینو کیسه:

په دغه ډول کیسه کې ډراماتيکي پیني مرکزي هسته جوړوی او د کرکتر یا چاپیریال په نسبت پینو ته زیاته پاملرنه اړول کېږي.

لنډ رومان: Novelette

کیدای شي چې لنډ رومان ته منځنی کیسه هم ووايو خو څرنگه چې په (ناولټ) یعنی لنډ رومان یا وروکی ناول د رومان خانگرتیاوی لیدل کېږي نو بهتره به وي چې لنډ رومان یا وروکی ناول یې وپولو. که په کیسه کې لحاظ معیار ومنل شي چې رومان باید له پنځوس زرو کلمو کم نه وي او لنډه کیسه هم باید له شل زرو کلمو زیاته نه وي نو د لنډ رومان حدود په خپله ټاکل کېږي یعنی د کمیت له پلوه لنډ رومان باید د شلو زرو کلمو کم نه وي او د پنځوس زرو کلمو نه زیات نه وي. د لنډ رومان طرح باید رومان په شان وي. په دی ځای کې لازمه بریښي چې د رومان او لنډی کیسی ترمینځ توپيرونه وپنودل شي: *

ویل کېږي چې د رومان او لنډی کیسی توپیر اوږدوالی په اندازه پوری اړه لری. دا لازم شرط دی خو کافی نه دی. د رومان په لنډولو سره لنډه کیسه جوړیږي او بلکه د لنډه کیسی په اوږدولو سره هم رومان یا ناول لاس ته نه راځي. لنډه کیسه د کرکتر ژوند په یوه ټاکلی مقطع پوری اړه لری په داسی حال کې چې رومان بنایي د کرکتر د وړوکتوب نه تر زړښت پوری ټولی کیسی بیان کړی لکه د چارلس ډیکنز (د یویدکاپر فیلد) په رومان کې کرکتر له پیل بیلو پینو او د ژوند له مختلفو صحنو سره مخامخ کېږي او په تدریجی توگه د ده شخصیت تغیر کوی لنډه کیسه یوه پینه بیانوی، یوه مفکوره پالی او یو واحد انطباع تولیدوی.

ویل کېږي چې رومان د ارکستر په شاندي چې د موسیقي ډول ډول آلی په کی غږیږي او په لنډه کیسه کې د موسیقي یوه آله غږول کېږي.

کیسه لیکونکی باید ددغو نورمونو په تطبیق ځان مکلف نه گڼي هسی نه چې میخانیکي او کلیشه یي داستان ولیکلی. اما له دغو نورمونو څخه یې خبری او لیری کینه هم بنایي د لنډه کیسی څخه بل شی جوړ کړی. د لنډو کیسو ځیني مشهور ډولونه دا دی:

۱- د کرکتر کیسه:

په دغه ډول کیسه د کرکتر یا قهرمان په واسطه عمده پیني تمثیلېږي کله داستان لیکونکی د کرکتر د ژوند حالات چاپیریال، اروایي وضع او جسمانی خصوصیات په تفصیل سره بیانوی او کله بیا کرکتر د ده د اعمالو او تحركاتو په ترڅ کې ورو ورو پیژندل.

۲- ارواکی کیسه: (Case Storey)

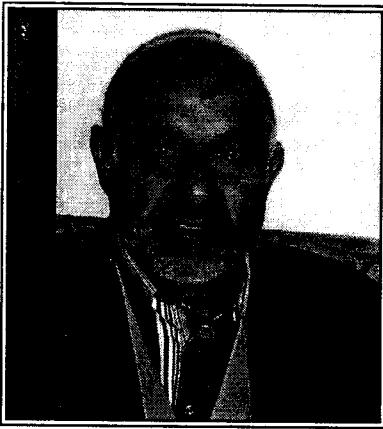
د دی ډول کیسی بیلگی په پینتو کې ډیری لری دی. په اروایي کیسو کې د کرکتر اروایي حالات (غمونه، اندیښنی، احساسات، هیلو، عقدي، بحرانونو او داسی نور) په تفصیل سره ښودل کېږي خو دغه حالات باید د کرکتر په طبیعي او ټولنیز چاپیریال کې مجسم شي او علتونه یې معلوم شي.

۳- د چاپیریال (اتموسفیر) په مفهوم کې د کیسی د پینیدو ځای او وخت او همدا رنگه د کار زمینه چې په تفصیل سره ډراماتيکي پیني ورباندی انځورېږي، هم شامل دی. په داستان کې چاپیریال بی طرفه او بی تفاوته نه پاتي کېږي بلکی پینو ته رنگ ورکوی، پر هغو اغیزه کوی، او د پینو له انکشاف سره حرکت کوی. چاپیریال باید د کیسی له محتوا سره تناسب ولری. که څوک ډیره خوندوره خوراک په خراب لوبی کې واچوی طبعا د غذا پر خوند او کیفیت باندی ناوړه اغیزه کوی. په همدی توگه ټولنیز پیني د زمان په قید کې د ننه واقع کېږي خو زمان په داستان کې د پینو د انکشاف بڼه رابیی او د واقعیتونو حرکت منعکسوی. په دی اساس، زمان د پینو په نسبت یو بهرنی ننداره نه دی بلکی په خپله د پینو یو نه بیلیدونکی اړخ دي.

(الکسی تولستوی) وایی: کله چې د یوه شي په هکله کی څه لیکلی باید هغه وگوری، مخصوصاً باید هغه د حرکت په حال کې وگوری. د بی حرکت شیانو په هکله څه شي نه شي لیکل کیدای.

یو وات یا کور شرح کړی د کور په هکله کی څه ویلی شي؟ کیدای شي چې د رنگ، جوړښت او د پورونو د شمیر په باب یې خبری وشي او دغسی نور مطالب هم زیات شي. خو کله چې یو شي حرکت

وظایف و رسالت رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شکی نیست که مطبوعات یک عنصر کلیدی در کلیه عرصه های جامعه و کشور می باشد.

در بسا از کشور ها زمانیکه رویدادی رخ می دهد، اکثریت بیننده گان، شنوده گان و خواننده گان به ان رسانه ها زیاد توجه می نمایند که نسبت به سایر نشرات عمومیت دارند این ناشی از اعتماد و اعتباری است که ان ارگان نشراتی باارایه اطلاعات موثق و تحلیل و گزارشات معلوماتی در بین مردم کسب کرده است. پیرموان وظایف و رسالت چنین رسانه ها وبه خصوص رادیو تلویزیون ملی که درین راستا حرکت دارد داکتر محمد هاشم عصمت اللهی سرپرست کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون ملی افغانستان نکات را ارایه نموده اند که باهم میخوانیم.

وظایف و رسالت رادیو تلویزیون ملی افغانستان

اصولا هر رسانه ای وظیفه اساسی دارد که عبارتند از:

- وظیفه خبری یا اطلاع رسانی.

- وظیفه تعلیمی و یا آموزشی.

- وظیفه رهنمایی یا هدایت گرایانه.

- وظیفه ایجاد سرگرمی پرکردن اوقات فراغت.

- وظیفه روان درمانی اجتماعی.

در حال حاضر در کشور ما به یمن فضای باز رسانه ای و تضمین سیستم آزادی گرای مطبوعات رسانه های زیاد مشغول فعالیت می باشند که وظایف آنها به دلیل اهداف تاسی آنها کاملا از یک دیگر متفاوت می باشند.

- بعضی رسانه ها بر اساس اهداف سودجویانه و منفعت طلبانه تاسیس شده اند.

- بعضی رسانه ها در راستای منافع گروهی و سیاسی شکل گرفته اند.

- بعضی دیگر در استخدام منافع یک قوم یا سمت خاصی به وجود آمده اند.

- بعضی دیگر در دفاع از اندیشه و تفکر خاص یا به عرصه وجود گذاشته اند اما رادیو تلویزیون ملی به دلیل آنکه یک رسانه ملی است، متعلق به تمام مردم افغانستان است. بنا وظایف و مسوولیت های دارد که تمام رسانه های موجود در افغانستان متفاوت است که اینک به اختصار به مهمترین وظایف و رسالت های رادیو تلویزیون ملی اشاره می شود. مهم ترین وظایف رسالت های رادیو تلویزیون ملی افغانستان:

- اطلاع رسانی صحیح، دقیق و بدون ابهام و کمک به پیشرفت و توسعه اجتماعی.

- بالابردن فهم و درک جامعه به طوری که آنها را قادر به اداره امور خود سازد.

- احترام به عقاید مردم، رفتار مخاطبان و اصول اخلاقی حرفه ژورنالیزم.

- مسوولیت اجتماعی رادیو تلویزیون ملی مهم تر از آزادی آن است.

- کافی نیست که رسانه های ملی یک رویداد را صحیح و عینی به مردم گزارش کند، بلکه لازم است حقایق را هم در تفسیر و نیز تحلیل رویداد به اطلاع عمومی برساند.

- نسبت به همه اقلیت های نژادی، مذهبی قومی و سیاسی باید دید مساوی داشته باشد.

- از انتشار مطالب و اطلاعاتی که از نظر اجتماعی زیادی بار و نیز تخطی از حقوق خصوصی است، جلوگیری به عمل آورد.

- رسانه های ملی باید استقلال و بی طرفی خود را با رعایت اصول اخلاقی حرفی ای حفظ کند.

- رسانه های ملی باید عهده دار وظیفه تحقیق عدالت اجتماعی در جامعه باشند و به از میان بردن تعصب و تبعیض کمک کند.

- رسانه های ملی باید در راستای اتحاد یک پارچگی و انسجام ملی جامعه بکوشند.

- رسانه های ملی باید اولویت های اقتصادی، و نیاز های توسعه ای را مدنظر قرار دهند.

- رسانه های ملی اهداف عمومی را که به وسیله دولت تعریف و تبیین می شود در الویت کار خود قرار دهند.

- رسانه های ملی باید در توسعه دموکراسی و مشارکت مردم در تعیین مقررات شان کمک کنند.

- رسانه های ملی باید تحرک فردی و تغییرات اجتماعی را تشویق نمایند.

- رسانه های ملی باید به ریشه کنی فساد اداری، محو کشت کوکنار و تشویق مردم به رفاه همگانی کمک نمایند.

- رسانه های ملی باید در چهار چوب تعهدات ملی بین المللی افغانستان عمل نماید.

- رسانه های ملی باید در غنایمند کردن هنر موسیقی افغانستان کمال جدیت را داشته باشد.

- رسانه های ملی در حفظ منافع ملی و مصالح علیای کشور از تعرض خصم بکوشد.

- رسانه های ملی باید به اصول و مقررات شناخته شده بین المللی پایبند باشند.

- رسانه های ملی از تهمت، افتراء، دست بردن به اسناد و مدارک محرمانه و تحریف رویداد ها بپرهیزد.

- رسانه های ملی از پیشنهاداتی که به شرافت شغلی و حیثیت ملی آن لطمه می زند به شدت دوری کند.

- و در فرجام رسانه های ملی باید به اصول بین المللی اخلاق مسلکی پایبند باشند.

البوم هنري

آواز

خوبان احمدی

عبدالقادر قلاتوال

شاه محمد نوری

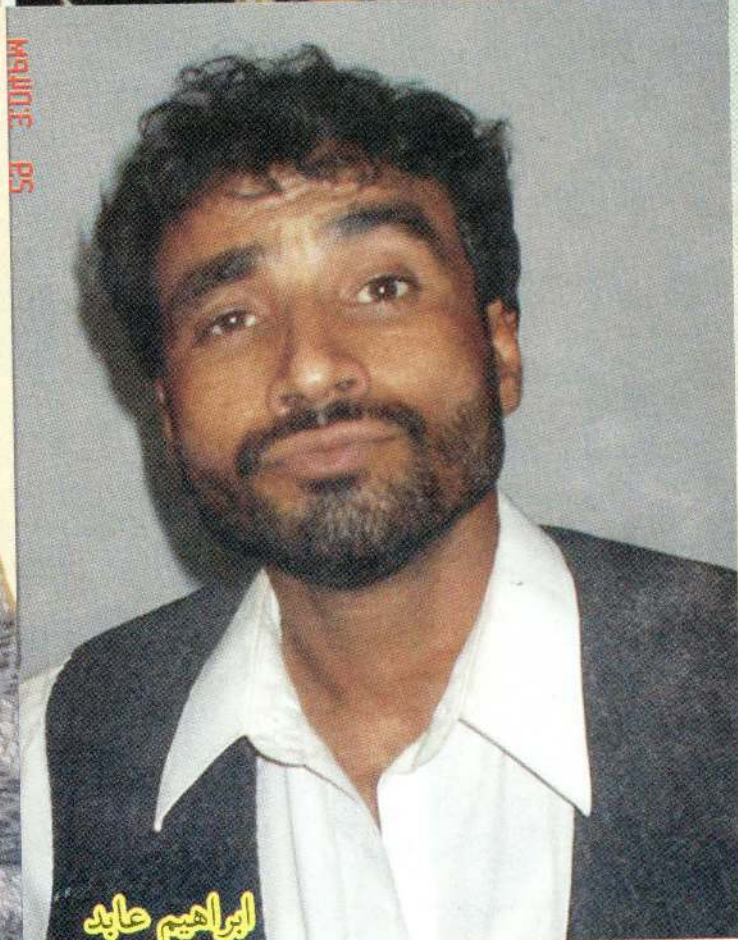
نجیب اللہ چیمارخیل

نسیمہ جلال

مریم وطن دوست

ابراہیم عابد

اشعار انتخابی

په لورتیا پسی

د محبت

به طفلی در دبستان محبت

گرفتم یاد قرآن محبت

گلستان بوستان میخواند بلبل

که من بودم غزل خوان محبت

تپیدم سوختم برباد رفتم

چها کردم به فرمان محبت

بزور همت مردانه گیرند

زلیخا مرد میدان محبت

مسلمانان چو ایمان یاد گیرند

ز من احکام ارکان محبت

محبت را تلف کردی باغیار

چه خواهی داد تاوان محبت

بحمدالله که کردم جان و دل را

نثار مهر و قسربان محبت

نهان از من دلش را مهربان کرد

بین لطف نمایان محبت

دل یک قطره خونست لیکن

فرو برده است طوفان محبت

درین عالم زبانان هیچکس نیست

بینه بر طاق دیوان محبت

ستانم داد تازین جامه زیبان

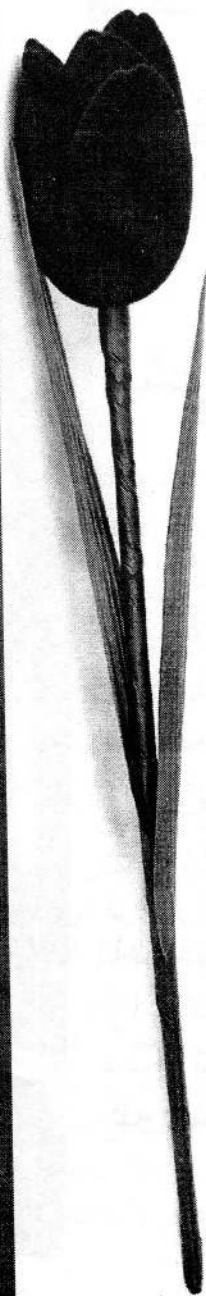
در آویزم بدامان محبت

زلیخا و یعقوب نمانده است

میرس از مصر و کنعان محبت

محبت درد جانگاہ است واقف

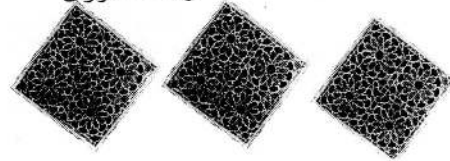
چه خواهی کرد درمان محبت

زه هغه زلمی یمه چی درومم په لورتیا پسی
 خم له زاره ژونده زه د نوی ژوند رنیا پسی
 کلکه اراده، ملي جذبہ غوارم زلمیانو کښی
 روح د تحول او تکامل په دی سودا پسی
 درد د محبت زره کښی د مینی شراره لرم
 شپه او ورځ لگیا یمه ددی عشق مشغولا پسی
 سر کښی لوی فکرونه د ژوندن د آزادی لرم
 خم له دی زندانه د لفظونو په معنا پسی
 بند په خنخیر کرم د مقصد په مدعا پسی
 ټول کائنات په حرکت دی تکامل ته ځی
 ز مونږ کاروان به کله ځی فنا نه په بقا پسی
 مخ د تښت د سیلاب نسیم په همت سره
 خم پر سمه لاره زه د قوم ارتقا پسی
 کله (ریدی) د قوم له غمه زره داغ داغ لرم
 لمیانو ته دا داغ غوارم نه گرخم په دوا پسی

محمد حسین (ریدی)

واقف لاهوری

غوغا

جهان ز من و خاموشي زبانم خسته شده
و من
از غوغا و غم درون خود ديوانه گشتم
بي تو من آواره گشته ام

تنها

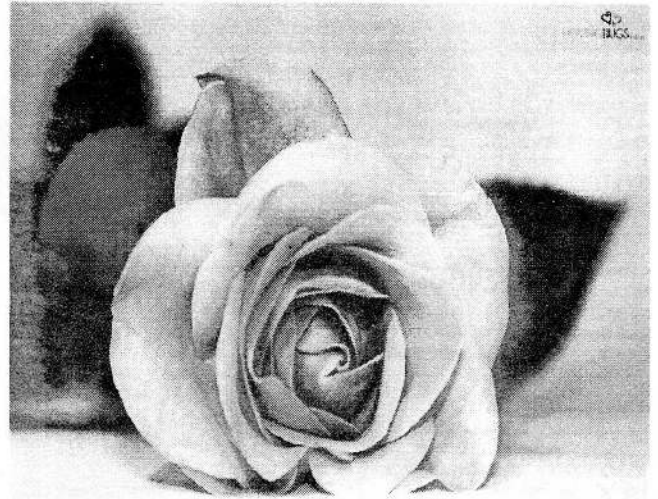
من شب های کوتاه بهاران سبز را بسان شب یلدا می
گذرانم
و ز سردی هجران تو
بسان برگ های زرد خزان می لرزم
و خود را تنها می یابم !
بی تو .

(ترشکوا فراه وال زاهدی)

تصویر

چي غمونه مي زره نه لږ په شاشي
تصور ته دي لږ ووايه چي راششي
دا ژوندون پري يو الزام شي هله پوه شي
ستاله دره چي رتلي بيــــــــــــنو شي
زه پري ستــــــــــــاد زلفو مينه ماتومه
خدای دی نکه چي دا توره شپه سبا شي
زه پري ســــــــــــتاد هجر غم غلطومه
نا دانانو ته دا ســــــــــــري اوبه صهبا شي
را نږدي چي وويني په خــــــــــــندا شي
ستاد سترگو تصــــــــــــور ترلي نه شم
کله جام، کله غزل، کله ميــــــــــــنا شي

(قمر الزمان راهی)

مالا چرا؟

آمدی جانم بقریانت ولی حالا چرا؟
بیــــــــــــوفا حالا که من افتاده ام از پا چرا؟
نوشتداری و بعد از مرگ سهراب آمدی
سنگدل این زودتر میخواستی حالا چرا؟
عمر ما را مهلت امروز و فردای تو نیست
من که یک امروز مهمان توام، فردا چرا؟
ناز نینا ما بنــــــــــــاز تو جوانی داده ایم
دیگر اکنون با جوانان نازکن، با ما چرا؟
شور فرهادم بپرسش سر بزیرافکنده بود
ای لب شــــــــــــیرین، جواب تلخ سربالا چرا؟
ای شب هجران که یکدم از تو چشم من نخفت
اینقدر با بخت خواب آلود من لالا چرا؟
آسمان چون جمع مشــــــــــــتاقان پریشان میکند
در شگفتم من نمی پاشــــــــــــد زهم دنیا چرا؟
در خزان هجر گل ای بلبل طبع حــــــــــــزین
خامشی شرط وفاداری بود، غوغا چرا؟
شهریارا بی حبیــــــــــــب خود نمی کردی سفر
این ســــــــــــر راه قیامت میروی تنها چرا؟

بهار شهریار

درد یخ بسته

اینجا غمیست سرد

در خودفشرده گرمی رویا و خواب را

خوابیست یخ زده

دردیست بی بنه

روحیست آرמידه به درگاه یک هوس

دودیست در غروب فنا بخش یک خلوص

اندر حدوث فاجعه درپیشه های ما

این بیشه های خشک

درکوره راه ما

شاعر

توای ستاره احساس - ای نهایت دل

زالال روشنی ماه روی شانه تست

بلوغ منظره شعر در کرانه تست

و آفتاب و همان خنده های راسوایش

همیشه در همه جا هرکجا که احساسیت

عمودبر تو و بر پیکرانه ی تست

(لیلا خرم)

نشسته

هم هغسی چی خندا کبنی هنر نشسته

په ژرا کبنی هم له سره اثر نشسته

که دی غاره لکه غر ونیسی هسکه

په نیلی تیغ د افق کبنی جوهر نشسته

تل یی خلک په خاورین ستور و غولیدلی

د آسمان په شین دریاب کبنی گوهر نشسته

د ژوندون نه به کوم خوب پریشان نه وی

د دنیا نه ناراحته بس تر نشسته

دا چی خاوری شوم د مینی لار کبنی بنه دی

خود چا زما په خاوری گذر نشسته

دا خبر به خوک زما نه یارته ویسی

چی بیلتون کبنی می له خانه خبر نشسته

زه پژواک یم په پیچو مو کبنی لوی شوی

دا چی چپ یم دلته غر او کمر نشسته

عبدالرحمن پژواک

ودانی

ودانی ددی وطن غواری میروونه

د تبر په درد و غم کبنی غمجن زروونه

په طلب د سعادت کبنی ستری تلی

له تناکو خخه دک په زیار لاسوونه

د غفلت په درانه خوب نا آشنا سترگی

د حلمو په عمل میرووندونه

د بری په مینه مسستی تنکی هیله

د اصلاح په فکر دوب پاخه مغزونه

د لورتیا په درد، درد منی پاکی غیری

د اولاد په تربیت ستری فکروونه

د بریننا په شانی تیز د فکر غشی

د فولاد په شانی کلک درانه عز مونه

(عبدالشکور رشاد)

سوز عشق

مرا در آتش حسنش مه یکدانه میسوزد

بگر شمع اگر گردد پر پروانه میسوزد

اگر از آتش قلبم فتد یک جرقه در جانش

زسوز و درد مهجوری خودش مستانه میسوزد

به شوق حسن آن دلدار سرگیرم به میخانه

ز آتش پاره جانم خم و میخانه میسوزد

بگفت لیلی که مجنون رفت در صحرائی تنهایی

به احوال دل زارش خود و بیگانه میسوزد

ندای تیشه فرهاد سنگ صخره را شاید

به تسکین دل شیرین خس بیدانه میسوزد

تتاب دار منصور است اناالحق می زند در گوش

بدین تمکین کتاب و دفتر افسانه میسوزد

زلیخا دامن یوسف گرفت از فرط شیدایی

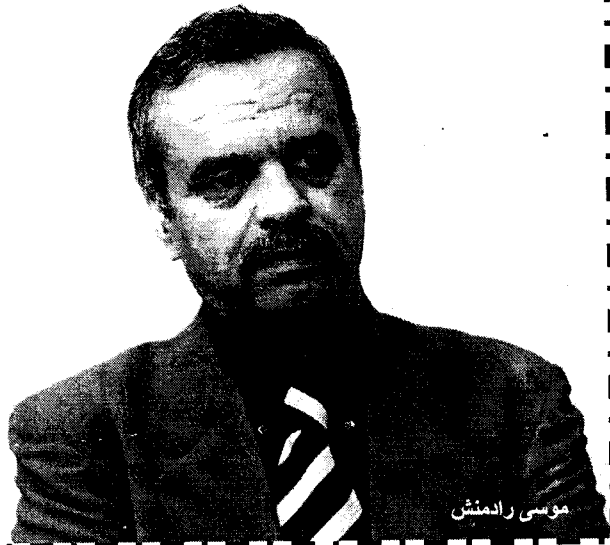
برون آرد نفس خاکستر کاشانه میسوزد

فریدون را جلال و شوکت آنوقت گوا باشد

به منظور عدالت آن فرزانه میسوزد

(شهابی) ار کند آهی برون از سینه آتش

چو شمع انجمن بال و پر پروانه میسوزد

تصویرگر

واقعیت و آزادی

واقعیت و رخدادها، انعکاس میدهد. لذا سینما مستند با سینمایی داستانی و غیر داستانی یکجا به شهرت رسیده است. سینما مستند در روزگار ما از اهمیت بزرگ برخوردار است. حتی این سینما میتواند، تاریخ نگاران و پژوهشگران عرصه های علوم اجتماعی، سیاسی را نیز مدد برساند.

با این باور میتوان گفت که سینما مستند با اهمیت که با خود به همراه دارد، روزتا روز عرصه هنری آن فراختر میشود. میدان نفوذ خود را فراختر میسازد.

به قول پروفیسور اریک بارنو، استاد بازنشسته بخش هنرهای دراماتیک، پوهنتون کلمبیای ایالات متحده امریکا در کتاب خود بنام «تاریخ سینمای مستند» مینویسد:

«چون سینمای مستند، برمبنای لحظات گذرا، عینی و حقیقی زندگی

سینمای مستند که برمبنای سلسله از واقعیت ها، حادثات، رخدادها، روی تداوم تصاویر استوار است. نشانه دیگریست، از بیان حالات و جریانات زمان معین، همان دور که در حال گذر یا گذشتن است.

زمان میگذرد ولی واقعه یا حادثه زمانی روی تداوم تصویر باقی میماند و این ابتکار، خلاقیت

سینماگر (فلمساز) فیلم مستند است که از ارزشمندی فراوان برخوردار بوده و یقیناً میتوان گفت که سلسله تصاویر، پیوندها و برش ها به گونه انعکاس

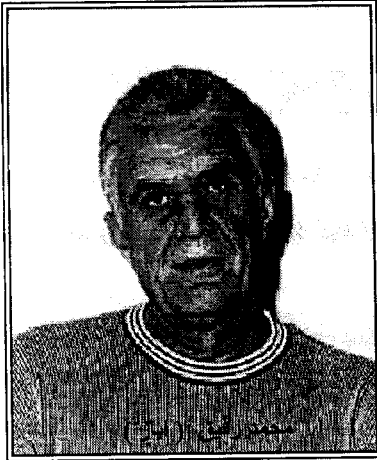
محدوده از سروصدای در هم و مغشوش (نامفهوم) غیرقابل تجزیه گرفته تا صداهای ظریف و شفاف و قابل درک و شنیدن می باشد. صدا، تصویر و موسیقی در فیلم اهمیت گسترده بی دارد. موجودیت عملکرد موسیقی تاثیر گذاری خاصی را در ساختار فیلم در پهلوی نقش (سروصدا) پیدا می کند، و امکان فضا سازی جدیدی به تصویر صامت تا تماشاگر حین دیدن فیلم در یک فضای واقعی قرار گیرد برایش احساس به وجود میاورد تا باشنیدن موسیقی متن فیلم، حوادث عینی جلوه نموده نتیجه مطلوب بدست بیاورد و به سینمای مستند که واقعا تصویرگر واقعیت ها و آزادی میباشد، علاقمند شده، ارزش و بهای بیشتر دهد.

فلم مستند بیشتر با مسایل جامعه شناسی، روان شناسی، سیاسی و حوادث تاریخی ارتباط داشته که در ساحات مختلف از آن استفاده به عمل میاید. همچنان فلم مستند فواید و شیوه های بخصوص در ساختار خود داشته و نسبت به فلم های داستانی پورتوگرافی، بيوگرافی که از یک رومان، طرز تفکر انفرادی (نویسنده گان)، (فلمنامه نویسان) برگردانده به فلم شود، متفاوت است.

سینما مستند تصویرگر واقعیت ها و آزادی است. در تهیه فلم مستند از ارزش خاص برخوردار باشد، صدا و تصویر است. به خاطریکه وجود سروصدا یا (ساند افکت) یکی از مهم ترین شرایط پذیرش واقعیت تصویر تلقی می گردد، ازین بابت است که فلمسازی مستند متضمن رعایت تمام

استوار است برای خود سناریوی قبلا تهیه شده ندارد، ولی بعدا میتواند از صورت تفکر و اندیشهء خود، فلمساز سناریو را بسازد». چنین طرز تفکر برای فلمساز کنونی سوژه بوجود میآورد تا خلاقیت و ذهن خود را در آفرینش سینمایی بیازماید کمتر از کاستی ها را به وجود آورد تا فلم مستند بیان باشد از واقعیت ها و آزادی که زمان و جامعه به آن نیازمند است.

ساختار فلم های مستند مجزا از دیگر ساخته های فلمسازی بوده و نمودی از احساس جامعه و تفکر فلسفی آن که از نگاه هدف و برش های تصویری به کلی متفاوت نسبت به فلم های تفریحی و داستانی میباشد.

استاد عبدالغفور برشنا

هنرمندی بر تارک هنر معاصر ما

اجتماعی خویشرا از دست بدهد.

بدین اساس پروفسور غلام محمد مصور و استاد عبدالغفور برشنا از جمله هنرمندانی بزرگ کشور ما اند که تجرید هنر را از اجتماع مردود دانسته و در پهنای آفریده های خود، زندگی خود و مردم را جاودانه ساخته اند و معنای اصلی «احتیاج انسان به شناخت» را تبارز داده اند. این دو هنرمند بزرگوار به مثابه دو رکن اساسی نقاشی افغانستان انقلابی در دوره هنر معاصر قرار دارند و سرود هنرشان برای همیشه در گوشه های هنر دوستان در طنین خواهد بود.

با ورود استاد عبدالغفور برشنا در سال ۱۳۰۸ هجری شمسی بعد از شش سال دوره تحصیل از جرمنی به مکتب صنایع کابل، جان تازه یی در نقاشی دمید و هنر نقاشی مسیر اصلی خود را پیمودن گرفت. این هنرمند بلند والا، باذوق و استعداد سرشار از رنگ های هنری اش وارد حریم نقاشی مدرن تری گردید که به وسیله پروفسور غلام محمد میمنگی دو باره چشم باز کرده بود و هنوز در چارچوب اتاقهای درسی در حال شگفتن بود. برخورد استاد برشنا با این پدیده تازه بنا شده یک حرکت انقلابی در آن زمان بود، با آنکه در روزهای نخست با روحیه غربی وارد کشور گردیده بود ولی با نقاشی شرق هیچ احساس بیگانگی نکرد. و به زودی اهداف و خواسته های محیط را درک نموده نقاشی را از محوطه مکتب به کوچه های قدیم کابل و دامان طبیعت بیرون کشانید. در این حالت، نقاشی شکل مردمی را به خود گرفت. کوچه های نیمه افتاده، خانه ها گلی، درختان و برگهای خاک آلود و تصویر صورت مردم در صفحات کاغذ و کنوس ها منعکس شد و شاگردان برای نخستین بار فاصله را که بین آنها، طبیعت و مردم ایجاد شده بود از بین برداشتند و وظیفه اصلی خود را درک کردند که چه رسالتی در احیای فرهنگ و هنر اصیل کشور خود

افغانستان با داشتن غنی ترین مظاهر درخشان فرهنگی چون دانشمندان، نویسنده گان، شاعران و هنرمندانی که ازین خطه باستانی برخاسته اند همه شان از مفاخر مهم و با ارزش جامعه و فرهنگ ما بوده و هستند زیرا احساسات و هیجان هائیکه هنر را تلقین میکنند تا حد زیادی برخاسته از متن جامعه است. به عباره دیگر هنر اصولاً پدیده اجتماعی است، ازینرو نباید رنگ

که نواختن رباب غیر قابل باور بود برانگیخت، در نتیجه همان ربابی که برشنا پیوسته تمرین میکرد به وی بخشیده شد و به این ترتیب مادر بزرگوار (مادر کلان) در عالم مادی و معنوی هنر موسیقی را به او ارمغان کرد.

استاد بعد از فراغت تحصیلات عالی نزد استاد معراج الدین درس موسیقی گرفت. نظریه استاد در مورد موسیقی عیناً نظریه ایست که «اونه گر» هنرمند معروف موسیقی داشته است. او میگوید: «موسیقی تقلید ندارد بلکه آنچه را که ما، در عالم حقیقت شنیده ایم معادل آنرا در عالم دیگری از نو می آفریند بشرطیکه با شکل اولی خود در نزدیکی قرار گیرد. از همین رو موسیقی نه تنها بزرگترین هنرهاست بلکه به تنهایی جامعتر از دیگر هنرهاست زیرا که میتواند چیزهایی را بازگو کند جز به زبان موسیقی، ترجمه ناپذیر است».

گفته اند که هنرمند آفریننده است ولی بدون تردید برشنا نسبت به اکثر هنرمندان بیشتر در چند بُعد هنری می آفرید. صدای برشنا گاهگاهی ثبت نوار شده و گوشهای مشتاقان را نوازش میداد. در نوع خود کم نظیر، دارای وسعت کامل و ارتعاش جذاب آن کاملاً درخشان بود. آنگاه که او می سرایید «من لاله از ادم...» یا «...سبزه سرزند بر مزار من...» و یا «... دو عالم فروشم دو بادام گیرم...» تمام تارهای وجود شنونده راست گشته مرتعش میگردد و به هیجان می افتد.

استاد عقیده داشت که: «هیچ چیز عظمت و احساس مردم یک دوره تاریخ را بهتر از صنایع زیبای آن عصر و زمان معرفی کرده نمیتواند. در قوم و ملتی که صنایع زیبا نیست، روح و احساسات زیبا نیز وجود ندارد.

ما به عظمت و بزرگی یونان، ایتالیا و عصر گریکو بودیک از روی آثار تاریخی و صنایع ظریف آنوقت که فعلاً در گالری ها موزیم ها و بناهای تاریخی دیده میشوند، آشنا شده ایم. طوریکه جسم ما محتاج مواد غذاییست روح ما نیز به هنرهای زیبا مانند نقاشی، موسیقی، تیاتر، رقص و ادبیات احتیاج مبرم دارد.

جمال و زیبا چه در بنا باشد یا در لباس، در شهر باشد یا در ده حتی در آلات و ماشینهای تخنیکی، وابسته به صنایع ظریف است، لهذا دلپسند است».

نقاشی و یا به عباره دیگر، هنرمند، جمال پسند است و انعکاس احساسات او در زیبایی ماحول او می افزاید. عشق برشنا به هنر نقاشی از طفولیت رشد کرده و مانند نهال باروری روی سایر خواستهایش سایه افکنده است. آنگاه که به مکتب میرفت هر جا تصویری نصب میبود

بقیه ص (۴۷)

دارند. استاد با واقعیت گرایی برآزنده و خاص با سبک آزاد خود، زود در قلب هنر دوستان راه یافت و با زبان ساده تر از پیشینیان خود به خواستهای مردم جواب گفت: استاد عبدالغفور برشنا فرزند مرحوم امیر محمد خان سال ۱۲۸۵ هجری شمسی در کابل متولد گردیده دارای دو فرزند به نامهای عبدالحبیب و عبدالله میباشد که هر دو از رشته انرژی و برق از آلمان و سوئیس فارغ التحصیل شده اند.

استاد در رشته نقاشی در اکادمی برلین و مونشن تحصیل کرده در رشته طباعت در «بارمن» و اکادمی «لبزیک» محصل بود که شهادتنامه هایی از آن موسسات دارد ولی قبل ازینکه شهادتنامه بگیرد و قبل از آنکه شامل مکاتب هنری گردد، هنرمند بود. روحیه عالی و عواطف سرشار از هنر وی، برشنا را زیبا پسند، مستعد و با اظهار هنر خلاقه ساخته بود، وی در اکثر رشته های هنر وارد بود. علاوه بر هنر نقاشی که به پایه استادی قرار دارد، موسیقی را با کمپوز و درامه نویسی نیز انتخاب کرده که در قسمت موسیقی از کمپوزهایش، کشور هنر پرور هندوستان تقلید کرده است و در فلم «سورج» از آن به شیوه قوالی به کار گرفته است. استاد، شاعر و خطاط هم بود.

درام «لاله ملنگ» و «شربت غیرت» از شاهکارهای جاویدان استاد به شمار میرود که هنر تیاتر را غنامندتر ساخت.

استاد میگوید: «هنرمند واقعی کسیست که هنر را بحیث هنر دوست بدارد و آن را وسیله برای جمع آوری ثروت و شهرت نداند مجادله کند، ایثار نماید و عمر عزیزش را وقف هنر گرداند».

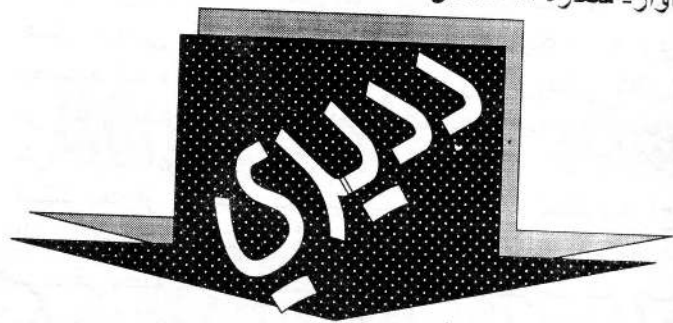
استاد هنوز به مدرسه شامل نشده بود که از طنین و آرمونی موسیقی به هیجان می آمد و گاهگاهی از آهنگ ها و طرزهای که خوشش می آمد به بسیار زیبایی آنرا زمزمه میکرد.

مادر بزرگ برشنا «بی بی فاطمه جان صبیبه امیر دوست محمد خان» زن فاضله بود که خط زیبا داشت و خوب رباب مینواخت این مادر بزرگوار ربابی داشت «زیلچه»، صدف کاری، ساخت ماهرترین استاد وطن «مرحوم واصل کابلی» که برشنای کوچک در غیاب وی رباب را به صد عذر و زاری از تعلقدار گرفته کم کم به مشق و تمرین میپرداخت.

روزی مادر بزرگ در حالیکه خلیفه قربانعلی نیز حاضر بود امتحان برادر برشنا «محمد ابراهیم خان» را میگرفت... آنوقت برشنا نیز ادعا کرد که میتواند رباب بنوازد. تعجب حاضران را به مهارتش در آن سن و سال

کمال الدین کمال

مجلسونو پیوه

د زاخیلو په کلي کې زیږیدلی دی، نوموړی لا کوچنی وو چې د موسیقي سره یې مینه پیدا کړه او سندري یې ویلې. کله چې د دوران په نامه د هغه وخت هنرمند سره شاگرد شو نو حجرو ته را ووت او د دوستانو او مینه والو محفلونه به یې په خپل خواږه آواز تودول. نوموړی لږه موده وروسته د پښتو ژبې منلی او ولسي شاعر مرحوم ملنگ جان سره وپېژندل. مرحوم ملنگ جان دی د کمپوز او تصنیف په برخه کې تر روزني لاندې ونیو او له هغه سره یې په دې برخه کې مرسته کوله. مرحوم استاد محمدالدین زاخیل په ۱۳۳۰ لمريز کال کې له کابل راديو سره خپله رسمي همکاري پیل کړه او په ۱۳۳۶ لمريز کال کې د مسلکي زده کړو لپاره هندوستان ته لاړ او له

او ظریفې توکي چې د ډيري مجلسونو څخه اوریدلي واورې. ارواښاد محمدالدین زاخیل له دی فاني دنیا څخه سترگی پټی کړي. نوموړي څلویښت کاله د موسیقي د هنر په لاره کې خدمت کړی ډیر نابنده زورنه یې ښاد کړي دي. روح دي ښاد وي.

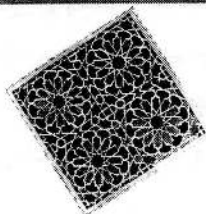
ارواښاد محمدالدین زاخیل د سراج الدین زوی په ۱۳۱۷ لمريز کال د ننگرهار ولایت د کامي ولسوالۍ

دا ځل مو وغوښتل چې د آواز مجلی گرانو لوستونکو ته له نن څخه اولس کاله مخکې د هغی پیاوړی سندرغاړی او کمپوزیتور یاد را ژوندي کړو. چې د پښتو ژبې تکړه ، مشهور او د ډيرو د مجلسونو ډيوه چې د هغی وخت د راديو ټلويزيون له څپو څخه سندري یې خپریدې، او د غږ مینه والو به یې خپله مینه او هنری تنده پری مانه وله. خو دريغه، دريغه له هغی ناروغی له امله چې ور پېښه شوه نور یې ونشو کولای چې نوي سندري او ښکلي کمپوزونه جوړکړي. او ووايي کورنۍ، شاگردان، دوستان او د غږ مینه وال یې په ویر کیناول، او نورې ونشو کولای چې د هغه نوی سندري واورى او د هغی خوږي

ته يي هم سفرونه کړي وو. مرحوم استاد زاخيل بريالی شو چي د غوره خدمتونه له امله د استاد لقب وگټی او د ټولو د سترگو نور شي. ارواښاد استاد محمدالدين زاخيل دوه ځلي واده کړی چې د هغې ثمره يوولس اولادونه دي. د پښتو موسیقي دغه ټکره او وياړلي هنرمند او کمپوزيټور په پای کې د هغې ناروغی له کبله چې ورپښه شوي وه د ۱۳۶۸ لمريز کال د تلې (میزان) د میاشتي په ۲۸ مه نیټه د ۵۱ کلونو په عمر له دغې فاني نړۍ څخه سترگی پټی کړی.

ارواښاد یې ښاده وي

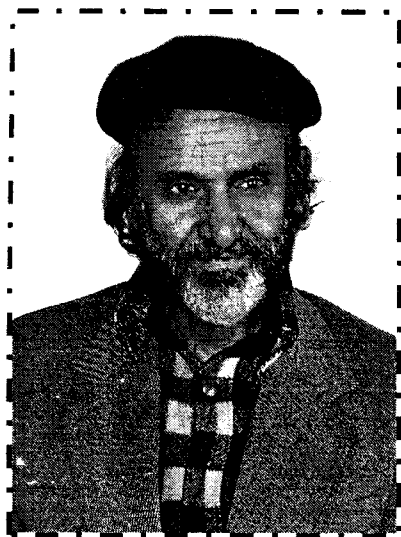
بیا یې ورته کمپوزونه چمتو کول چې اوس د ملی راډیو-ټلويزیون په آرشیفونو کې خوندي ساتل شوي دي.

استاد زاخيل د پښتو موسیقي او پښتو سندر غاړو یوه تذکره هم لیکلې ده چې ټوله نه ده چاپ شوي خو ځینې برخې یې د هیواد په ورځپاڼو او جريدو کې خپري شوي دي.

ستاد محمدالدين زاخيل څه د پاسه ۱۲۰۰ سنډري کمپوز کړي دي چې د راډيو افغانستان په آرشیف کې ساتل شوي دي. استاد زاخيل د خپل هنري ژوند په بهیر کې سندرې ويلي او باجه يا هارمونيې یې هم غږوله خو وروسته یې د روغتیايي حالت د خرابوالي له کبله په راډيو افغانستان کې د لومړي ځل لپاره د نيري حجرې مجلس په نامه و مختلفو پښتني سيمو سندر غاړي د خپلو هنري نندارو تمثيل ته هڅول. مرحوم زاخيل د خپل هنري استعداد له کبله په افغانستان کې د سيمي او کاونډيو هیوادونو لکه پاکستان ايران او هندوستان کې هم مشهور شو او زیات مینه وال یې وموندل. مرحوم زاخيل ته څو، څو څلي د ښو او صادقانه خدمتونو په اثر مدالونه، انعامونه او تحسین نامي ورکړل شوي او بهرنیو هیوادونو

دوه کلنو زده کړو وروسته بیرته وطن ته راغی او د کابل راډيو د پښتو موسیقي د منتظم په توگه وټاکل شو. ارواښاد استاد زاخيل د خپل هنري ژوند په بهیر کې د پښتو ژبې موسیقي ته د ارزښت او دښت څخه ډک خدمتونه وکړي او د هیواد له ډیرو سندرغاړو سره یې د پښتو موسیقي په زده کړه کې مرسته وکړه. همدارنگه ده یو زیات شمیر شاگردان هم وروزل چې د هغو له ډلې نه مرحوم قدیم عبدالرحمن، طلامحمد او نعمت الله د یادولو وړ دي. نوموړي یواځې سندرېول او موسیقي نواز نه وو بلکې د هر اړخیز استعداد او هنري پوهې په درلودلو سره شاعر او ټکره لیکوال هم وو. د هغه لیکنې د هنر او هنرمندانو په باب وي.

د استاد محمدالدين زاخيل د شاگردانو له ډلې نه یوه هم دده میرمن قمرگل ده چې د نورو په پرتله یې ورسره د یادونې وړ زیارونه کاللي دي. ښاغلی زاخيل د خپلو نورو مصروفیتونو ترڅنګ شپه او ورځ او هره کړی میرمن قمرگل ته بیلا بیل پښتو عشقی او حماسی شعرونه جوړول او

عبدالمجید سینا

حرفی

هنر

به کشور ما آورد که کارکرد و ثمره آن تریبه استادان موسیقی غربی چون استاد سلیم سرمست، استاد فقیر ننگیالی، استاد اسماعیل اعظمی، استاد ناله، استاد نوشاد و سایر استادان نیز میباشد. یکی دیگر از اسباب پیشرفت موسیقی شرقی در کشور ما، ارج گذاشتن خاندان سلطنتی محمد ظاهر شاه به این هنر و شاگرد شدن تعدادی از جوانان این خانواده نزد استادان موسیقی بود که در پرتو این اندیشه سایر فرزندان فامیل های روشنفکر نیز جرئت نمودن تا این هنر ظریف را نزد استادان بیاموزند و به کار ببندند که این فقیر نیز از زمره است و گرنه تعصبات فامیلی و قومی مانع آموختن علم موسیقی در کشور ما بود.

در مورد هنر موسیقی نکته بارز این است که این هنر همطراز با پیشرفت سریع علم ساینس و تکنالوژی در حرکت و پیشرفت است کارهای هنری هنرمندان امروز را اگر به شنونده گان دیروزی ارایه میشد چندان قابل پذیرش نمی بود زیرا شنونده ها هنرمندان قبلی

ابتدائی و محلی وجود داشت که هنرمندان آن عصر به کار می بستند. وقتی امیر موصوف با استفاده از یک سفری به کشور هندوستان رهسپار میشود در بازگشت تعدادی از هنرمندان موسیقی را از آن کشور با خود آورده و در گذر خرابات که در نزدیکی بالای حصار کابل و ارگ شاهی انوقت قرار داشت جایگزین میسازد بالاخره این رویه پیشرفت مینماید تا آنکه استادان هنر موسیقی چون استاد نتو، استاد رحیم گل، استاد غلام حسین، استاد چاچه محمود و مشهورترین آنها استاد رحیم بخش وسرتاج و بابای موسیقی استاد محمد حسین سرآهنگ عرض وجود مینمایند هنر موسیقی را در کشور ما به اوج میرساند. در پهلوی اینها دولت های وقت به خاطر توسعه و انکشاف هنر موسیقی تعدادی از هنرمندان را به کشور ترکیه اعزام و یکی از استادان موسیقی آن کشور، فرخ افندی که ایشان پدر هنرمند برجسته بخش تیاتر و فلم کشور ما استاد قادر فرخ میباشد

میخواهم آغاز کلام را با سخن زیبا، دلنشین و جالب حضرت سعدی (رح) اذین ببندم. که میفرماید: (هنر چشمه ایست زاینده و دولتت پاینده، هنرمند هر جا رود قدر ببند و بر صدر نشیند) بیاید بسنجیم هنر چگونه دولت پاینده بوده و کدام هنرمند صدر نشین خواهد گشت.

هنر از نقطه نظر بزرگان چون حضرت حافظ، حضرت بیدل و سایر عرفای کرام به هنری نسبت داده می شود که شخص در پرتو آن کامل بوده و ارزش هنری را در پیشبرد و خدمت به خلق از طریق نمایش دادن، با اصول و روش های علمی ارایه نماید. موسیقی سرآمد هنرها است و هر چند با نفوذ و لبریز از احساسات باشد به همان اندازه الهامش بیشتر است.

خوب است در مورد پیشینه موسیقی افغانستان روشنی انداخته شود که به صورت مختصر با ید نوشت: قبل از دوره امارات امیر شیرعلیخان موسیقی در سرتاسر کشور ما به شکل بسیار

و هنرمند واقعی

رادیو تلویزیونها یکنوع خودسری و پراکنده گی را در روش نشرات به میان می آورد.

برای نگهداشتن اصالت موسیقی اصیل افغانی و آهنگ های دلنشین که سالهای سال شهرت دائمی داشته و بر سر زبانها مردم میباشد لازم است تا کمیسیون از جمع موسیقی دانان و اشخاص تجربه کار عرصه موسیقی بنیاد گذاشته شود. هر هنرمند که میخواهد آهنگ جدید ثبت نماید توسط این کمیسیون از لحاظ شعر، کمپوز و موسیقی چک و تایید گردد بعدا ثبت و به نشر سپرده شود تا از یک طرف موسیقی اصیل افغانی حفظ گردد و از جانب دیگر آهنگ های همیشه ماندگار داشته باشیم.

هنرشان نتیجه نخواهد داد.

- استعداد هنر آواز خوانی.

- آموزش عالی.

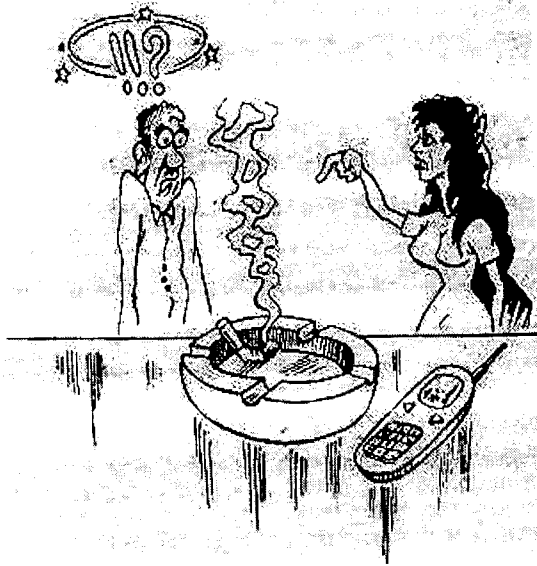
- پشتکار.

- مطابق به خواست زمان و تقاضای شنونده ها.

باید متوجه بود که رهبری درست، بجا و دلسوزانه مسوولین در بهتر شدن وضع این هنر ظریف که در لطیف ساختن اذهان مردم کشور ما موثریت زیادی خواهد داشت ضروری و مفید به حال ملت ما خواهد بود و قتی آواز خوب در قالب کمپوز خوب و با داشتن شعر خوب از طریق رادیو و تلویزیون ها برای مردم ارایه میشود در بهبود بخشیدن وضع روحی تاثیر فوق العاده خواهد داشت نکته دیگر اینکه با ازدیاد

یعنی سی چهل سال پیش صرفا به راگها و راگنی ها یعنی ملودیاها و در تال ها یا ریتم های و یلمیت (سلو) پارچه موسیقی را ارایه میداشتند در حالیکه امروز بیشتر به ریتم های تیز پارچه موسیقی را تقدیم میدارند.

فرق بارز هنرمندان، آواز خوان امروزی و دیروزی در این است که آواز خوانان فعلی غالبا از کمپوزها و اشعار اجرا شده هنرمندان قبلی استفاده برده بنام اینکه ما پارچه های موسیقی قبلی را نوین و امروزی تقدیم میداریم و باز خوانی میدارند. تا جایکه دیده و شنیده شده هنر نواختن آلات هنر موسیقی نسبت به هنر آواز خوانی پیشرفت نموده است. اگر هنرمندان آواز خوانان این چهار اصل را نداشته و حتی یکی از آنها را کم داشته باشند

دلبر

څلورکره، د دلبر ږغ و چې په لوړ آواز يې له چا سره غالمغال و، بيا مي د يوی ښځي ږغ تر غوږو سو چې ژرل يې او دي هم په لوړ آواز خبری کولی.

وارخطا سوم، چې څه پېښه ده، ژرمی کمربند وتړی او له تشنابه را ووتلم. په رښتیا هم د دلبر ږغ و، په زیات گومان د خپلي میرمنی سره يې د سالون په کوته کی غالمغال درلود؛ پښه می ونيوه، دلبر په لوړ آواز ویل:

- که څوک نه دي راغلي نو دا سگرت چا څکولي دی؟ ژر ووايه څوک راغلی و؟

میرمني يې هم چې د دلبر غوندی په لوړ آواز خبری کولی، همدا ویل:

- تا خپل عقل د لاسه ورکړی دی، زه څه خبره يم چې دا سگرت چا څکولي دی ...

دلبر بياور غبرگه کړه:

- چې څوک نه دی راغلی نو دا تيلفون د چا دی ...

خوارکی دلبر، لکه چې هير سوي يې وه چې يو بل څوک يې هم له خانه سره کورته راوستي دي. له دینه مخکی چې خبره نوره هم مرداره سي، بايد ویلي مي وای چه دا سگرت زما دی. په لوړ آواز مي وتوخل او کوټي ته ورننوتلم. میره او ماندینه دواړه چپ سول. ده دواړو مخونه لکه جغندر سره سوي وو. مایي د میرمنی سره ستري مسي وکړه. میرمن بیوزلي خوبی نه وه خبره چې څوک يې کورته راغلی دی ... پرما له شرمه خولی راماتي وي. دلبر لکه روح چې يې قبض سوی وي هینس پېښ پاته و.

له خپل پخوانی ملگری دلبر سره په ناڅاپی ډول مخامخ سوم، دیره موده می نه ولیدلی، دلبر ډیر تغیر کړی و، هغه پخوانی جذابیت يې په څیره کی نه لیدل کیدی، ډنگر سوی و او تر سترگو لاندی يې تورو سایو ځای نیولی و، رنگ يې ژر او شونډی يې ریریدیدی. څو شیبی مو په غیر کی سره ونيول. پس له ستړی مسی نه می د حال پوښتنه وکړه. ده راته وویل:

- راخه کور ته به ولاړ سو يو چای به هم را سره وڅښي، غوری به هم سره وکړو، کورمی دلته نژدی دی. ما هم چې بل کار نه درلود ورسره مي ومنله. خو کاشکی می نه وای ورسره منلي؛ اوپښي مي ماتي سوي وای، چې نه وای ورسره تللی. خو ما غوښتل چې د زړه خواله ورسره وکړم بچیان يې ووينم ...

کله چې يې کورته ورننوتلو، زه يې د سالون و کوټي ته بوتلم، او پخپله چې يې هرزومرو معذرت درلود، اجازه و غوښته چې څو شیبی ما يوازي پریږدي ...

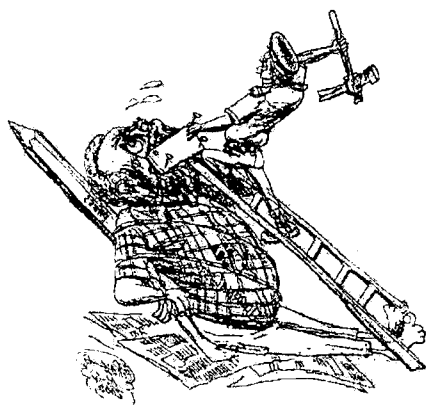
ماهم دده وتلو سره سم يو سگرت ولگاوه. د الماری د سره څخه مي ايرنی (سگرت دانی) راکښته کړه. له خپل لاسي تيلفون څخه مي کورته زنگ وواوه، خو په کورکی هم څوک نه و ...

همداچې دلبر له تشنابه را ووت، ما هم اجازه و غوښتل چې زه هم ځان سپک کړم.

خدای خبر چې په څه چورت کی تللی وم. دهغه ستونزی له مخي چې را پېښه ده يو څه زیات وخت په تشناب کی پاته سوم.

د چا ږغ می ترغورو سو، ښه چې می غوږونه

ماجرای نویسنده گی

تعقیب آن داستان را مورد آزمایش قرار دادم و با خواندن آن گویا یکی از ده گفته باشم و یکی از درختها! به همین ترتیب شاخه های دیگر ادبیات را نیز، مورد آزمایش قرار دادم ولی مثلی که مغز لعنتی ام سر لجه همرایم گرفته بود و چیز از آن خارج نمیشد تا بالاخره چیزی مانند برق که اصلاً وجودش مایه خیال و خواب برای هر هموطن ماست به مغزم خطور نموده میفامین که اوچی بود؟ بلی طرح ادبی بود که امروز مود شده و هر کس آنرا نوشته و از طریق رسانه های جمعی به نشر میرساند من هم به نوشتن طرح ادبی چنین شروع نمودم: (آه ای عشق من بیا که کم است از دستت سر به بیابانها زده و همچون مجنون سینه چاک سر.....)

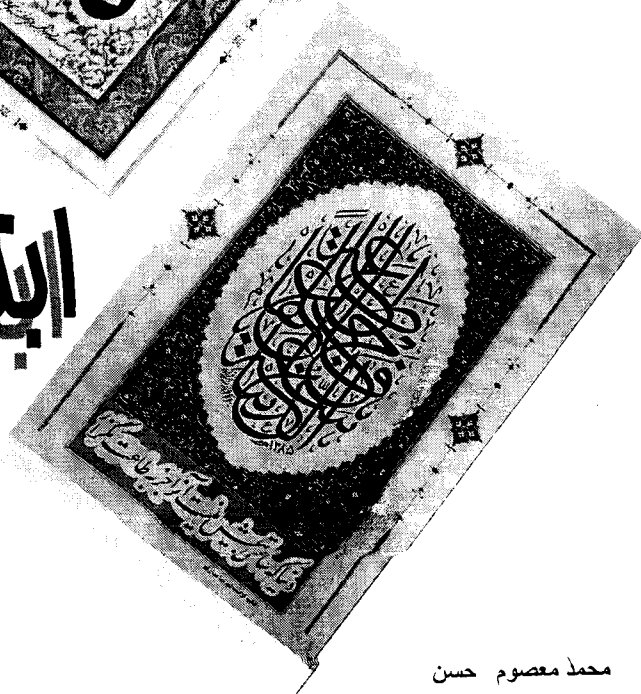
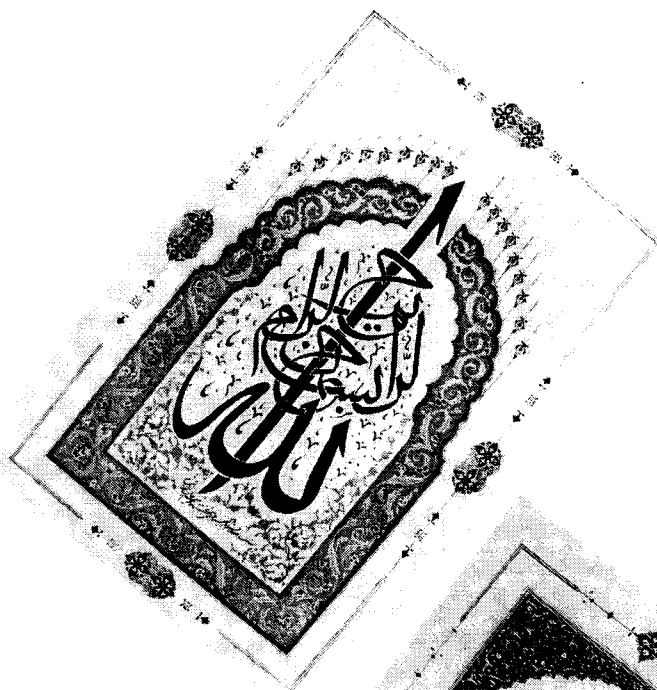
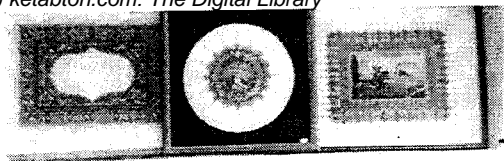
و در این اثنا بود که خشویم همراه با یک درجن خسربره ها و خیاشنه. هایم وارد شده و خسربره ام با دیدن طرح ادبی ام آنرا از دستم قاپیده و هنوز سطر های اول آنرا نخوانده بودم که با اندام قوی هیکل اش مانند پلنگ بالایم دایف نموده و تا توانستند لثم کردن تا بالاخره سرخدم به شفاخانه کشیده شد و بیهوش شدم وقتی به هوش آمدم اشخاصی را بالباسها سفید در کنارم دیدم و اول خیال نمودم که حضرت عزرائیل (ع) همراه با همکارانش جهت قبض روح این حقیر تشریف آورده اند. اما بعداً به اشتباه خود پی بردم؛ میدانید چرا؟ به خاطریکه آنها داکتران بودن و یکی از آنها با مهربانی برایم گفت: آخر او بیدار چرا ده ای پس پیری شوق نوشتن نامه عاشقانه به سرت زده خوده به ای حال انداختی؟

بلی دوستان ای شرح و ماجرای نویسنده گی دوستم مرزا گل فقیر بود.

محمد فهیم " صاحبزاده "

مرزا گل فقیرجانه از سابق میشناسم؛ آدم بسیار خوب است. مه و مرزا مکتبه یکجا خلاص کده و بعد از گذشتادن دوره خدمت عسکری حتی یکجا شامل مشاغل دولتی شدیم. او دوستان بسیار عزیز ببخشین که قرار گفته خانم که همیشه میگه: «تو خو همیشه قصه سبیل ماندیته از نیمه شروع میکنی» باز هم کمبود قصه خوده از نیم شروع کنم، قصه ازین قرارس: پنجشنبه گذشته وقتی خانم خلطه سوداره به دستم داد فامیدم که خدا خیر مه پیش بیاره و باید سوداهای کمرشکن ره خریداری کنم. خوب چی درد سر بتم تانه ده ایستگاهی که مانند روز محشر بیرو بار بود با مرزا در حالی روبرو گردیدم، که چند جای صورتش زده و زخمی و به اصطلاح پلسترشده بود. بادیدن اش بدین وضع بسیار جگرخون شده و با حالت تائر بطرفش رفته جویای حال وی حوالش شده و بنابر پیشنهاد مرزا وارد کافی نزدیک خانه شدیم و بعد از فرمایش دو چای سبز مرزا چنین آغاز کرد به شرح ماجرایش:

بیدار از خودت چی پت کنم؛ چون طرف ای قاطی و قیمتی دیدم تصمیم گرفتم تا یک کار و غریبی ره پیشه خود کنم تا ده پهلوی ای معاش کم و ناچیزی یک چاره و پرده شوه. ولی از طرف دیگر اندام ضعیف و نحیف اجازه هیچ کاروغریبی فزیکتی ره بریم نمی ته بالاخره به اثر پیشنهاد یک دوستم راه نویسنده گی ره پیش گرفتم تا از طریق چاپ آثار در جراید و روزنامه ها نانم به اصطلاح ده روغن شوه، با در نظر گرفتن همین مشوره چون آن روز ده خانه کس نبود قلم و کاغذ به دست گرفته ابتدا شروع نمودم از شعر، اما هر قدر بالای مغز پوپنک زده ام فشار آوردم چیزی از آن خارج نشد. به

ابتکار و

خلاقیت در آثار

میناتورهای آرزویم ...

محمد معصوم حسن

میناتوربست و غیره هنرها که در آنجا تحت پرورش رجال هنر دوست به تخلیق آثار هنری میپرداختند پنداشت. هنرمندان آن عصر آثار جاویدانی را در شقوق مختلف هنری آفریده و از خود ماندگار مانده اند.

احمد تمیم صاحب زاده استاد موسسه فرهنگی فیروز کوه یکی از میناتوربست های کشور است که آثار، زیبا و دیدنی در عرصه میناتوربست، گرافیک و خطاطی دارد زمانی که طفل بود به این هنر علاقه داشت. به گفته خودش بعضاً اشکال مختلف را روی صفحه کاغذ رسم می کرد و آنرا رنگ آمیزی می نمود تا اینکه وی را شامل مکتب ساختند که بیشتر به مضمون رسم و مشق علاقه و توجه خاصی داشت. بلاخره به اثر تشویق فامیل بر علاوه خواندن و فراگیری مضامین درسی شامل کورس غلام محمد میمنه گی گردید. نظر به استعداد مفرط که در ایجاد آثار میناتوربست داشت به درجه عالی

طوری که به همگان هویدا است در اواخر قرن ۱۴ میلادی در زمان امیر تیمور در آسیای میانه امپراطوری وسیعی وجود داشت. که تمام ممالک ماورالنهر، افغانستان و ایران را در بر می گرفت. چون مردمان این امپراطوری مواردی دوره غزنویان، غوریان، خوارزم شاهان و سلجوقیان را با آثار هنری اسلامی از غرب و هنر چینی و مغولی را از شرق پیش رو داشتند. بنا زمانی که شاه رخ پسر امیر تیمور در آغاز (قرن ۱۵) در هرات مرکز امپراطوری خود نشست وی مواردی هنر را در سمرقند و هرات پروراند و این شهر مرکز رنسانس هنری آسیای میانه گردید. که تا عصر سلطان هنر پرور میرزا حسین بایقرا (اواخر قرن ۱۵) در هرات دوام کرد. بعد از آن دیده شد که هنر خطاطی، نقاشی و میناتوربست به بجا، اصفهان، تبریز و هند نیز انتقال کرد. و هرات را در آن وقت مرکزی هزاران خطاط، نقاش، معمار، کاشی ساز،

نامبرده با ایجاد مکتب هنر میناتوری در عصر تیموریان برشونات هنری آن دوران افزود که با استفاده از رنگ های مخصوص، سبک و میتود های خاص هنری در حقیقت به ارتقا و انکشاف ابعاد مختلف هنر میناتوری افزود و من هم یکی از پیروان هنری سبک بهزاد هستم.

- بیشتر به کدام موضوعات علاقه دارید که میناتوری نماید؟

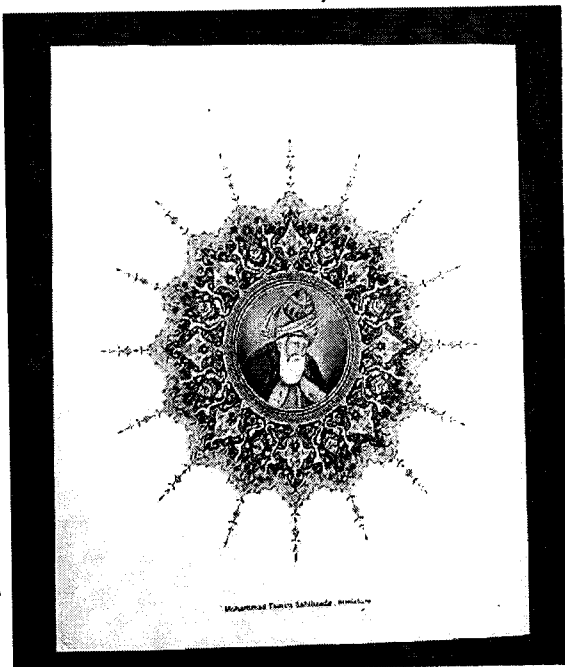
- مناظری طبیعی، سوره های از قرانکريم را خطاطی و میناتوری می نمایم. علاقه زیادی به صنعت کاشی سازی دارم، اکثراً از رنگ های طبیعی در میناتوری استفاده می نمایم، کاربرد سنگ لاجورد و طلا اثر میناتوری را نهایت زیبا و دیدنی به نظر میرساند.

میتوان گفت که الحاق رنگ و سنگ های طبیعی اثر میناتوری ماندگار را می آفریند که جذابیت و زیبایی خاص به آثار میناتوری می دهد و من به جستجو آنچه استم که آنرا کسی تا به حال نیافریده باشد، بکر و نو باشد.

- اولین اثر میناتوری تان چه بود؟

اولین اثر که آنرا ترسیم کردم خانه کعبه مکرمه بود بعدا مدینه منوره و خط کوفی بود که آنرا میناتوری کردم.

- آیا آثار میناتوری تان را در خارج از کشور نیز به نمایش گذاشته اید؟

بلی در پاکستان و در بحرین نمایشگاه آثار خطی و میناتوری دایر گردید بود که بر علاوه آثار هنری و میناتوری من آثار خطی استاد محفوظ سیدخیلی و استاد عبدالصبور عمری نیز به نمایش گذاشته شد، که از طرف بیننده گان تشویق، تقدیر نامه و جایز جایزه

سند فراغت را به دست آورد و در اثر تقاضا استادان کورس به صفت استاد ایفا وظیفه نمود. به منظور کسب تجربه کاری و ایجاد آثار عالی میناتوری مدت پنج سال راهی ولایت هرات گردیده و نزد استاد قاسم غفور یکی از پیروان سبک کمال الدین بهزاد شاگرد

نقدی گردیدیم.

- در مورد مصروفیت فعلی تان معلومات دهید؟

فعلاً مصروف کاشی سازی و شبکه کاری که جز فرهنگ اصیل کشور ماست کاری بالای مسجد ملا محمود در ناحیه اول شوربازار که مسجد مذکور در اثر جنگ های داخلی تخریب گردیده بود. دوباره احیا و بازسازی گردید. هم چنان در منطقه مرادخانی کابل کمانی های چوبی کلکین های بسیار قدیمی که همه آن شبکه کاری و میناتوری شده بود به همان شکل سابق آن ترمیم میگردد و موسسه ما میخواهد که شهر کابل را به خصوص بعضی از منزل و اماکن تاریخی را دوباره باز سازی نماید تا اصالت تاریخی آن حفظ گردد.

آقای تمیم صاحب زاده در اخیر از وزارت اطلاعات و فرهنگ و هم چنان ارگانهای مسوول در بخش هنر تقاضا می نماید تا توجه جدی به هنر و هنرمندان کشور داشته باشند. اینان اند که فرهنگ، کلتور و رسالت تاریخی کشور را میتوانند سالهای، سال در آثار شان ماندگار نگهدارند.

می شود. از تجارب کاری، مهارت به کاربردن رنگ های طبیعی به خصوص در بخش کاشی سازی که به واقعیت در هنرکاشی سازی و به کار بردن آن در تمهده تیموریان رشد فوق العاده نموده بود، استفاده نمود و به خاطر کسب تحصیلات اکادمیک راهی پوهنخی هنر های پوهنتون کابل گردید بعد از سپری نمودن دوره تحصیل سند فراغت را از آنجا به دست آورد. در اثر جنگ های داخلی کشور مجبور به مهاجرت شد و مدتی در کشور پاکستان بود باش نمود و مصروف کار های میناتوری و تهیه نقشه برای کارگاه های قالین بافی بود.

- بیشتر در آثار تان از کدام سبک پیروی می کند؟

- بیشتر پیرو سبک کمال الدین بهزاد میباشم. استاد بهزاد میناتوریت و هنرمند شهر هرات که در قرن نهم هجری میزیست از جمله ستاره گان پر درخشش کهکشانشان هنری عصر رسانس شرق بود که آثار هنری بی نظیر وی زینت بخش موزیم ها و آرشیف های هنری جهان است.

تحقیقی ژورنالیزم

او دهغی ورځ په ورځ زیاتیدونکی اهمیت!

(ناصرشاه سرحدی)

تاسو له یو ډیرگران او خطرناکه حالت سره مخامخ کړی داسی حالت هم کیدای شی راشی لکه د دښمن ډلې په منځ کښی نو ښه به دا وي چې د خبریال او یا ژورنالیست په توگه ځانته د چا پام وانه روی خو دا کار د خپل هویت په اړه له دروغ ویلو سره توپیر لري.

که شرایط داسی وي چې یوازي د خپل هویت په پټولو معلومات ترلاسه کولی شی موضوع باید د عامه گټو له پاره ډیر همه وي او تاسو دا ډول کار هلته کولی شی چې د خپل سټیشن او د ورځپاڼی او مدیر ملاتړ درسره وي که په دې ډول مو، معلومات ترلاسه کړی وی باید په پای کښی خپل هدف ته ځان ور وپیژنی او د ترلاسه شویو معلوماتو په اړه د څه ویلو وخت ورکړی دا ډول کیدونکی ده چې معلومات آن ډیر حساس معلومات

پر مقایسه د ډیرو هڅو او کوششونو غوښتونکي دي.

کیدانی شي په یوی اوردی مودی اساسی لوڅاری په ځانگړی توگه ونه غواړی رښتیا درته ووائی کیدای شي آن تردی چې بیخي در سره خبری هم ونکړي دا په دې خاطر چې دوی په جرم یا غلطو کارونو کښی ښکیل وي او یا ښائی د ځینو حقایقو په پټولو کښی د دوی گټه وي.

که غواړی چې حقیقت پیدا کړی باید هوډمن با احتیاطه او زغم لرونکي و اوسي کیدای شي ځان په خطر کښی واچوي د خپل ځان د خپل اعتبار او خپلو سرچینو د خوندي ساتلو له پاره باید ډیر مسلکی و اوسی.

تر هغه ځایه چې کیدونکی وي خپل ځان ژورنالیست او خبریال وپیژنی د معلوماتو د ترلاسه کولو له پاره د خلکو تیر ایستل په ډیرو لږو حالاتو کښی د توجیه وړ دي، ښائی دا کار

که څه هم چې د تحقیقی ژورنالیزم په نامه د ژورنالیزم د ځانگړي ډول نظریه په اروپا، امریکا او نورو ځایونو کښی له ۱۹۷۰ کلونو را په دیخوا مشهوره ده خو دا دومره اغیزمنه اصطلاح نه ده دا د انسان ذهن ته پټي کمري یا میکروفونه راولي، پټ ثبتول او پټ هویت خو دا د ډیرو خبریالانو د کار یوه وړه برخه ده خو بیا هم ورته تحقیقی ژورنالیزم ویل کیري.

ترهغی چې د یوي موضوع په اړه سمه پلټنه او تحقیق ونکړو نو څنگه کولاشو چې ډاډه، او سوچی (دقیق) او بشپړ تحقیق شویدي؟

ژورنالیزم دي ته نه وایي چې تور ولگوي او روسته یی بیار د کړي په کار خو دا ده چې له اول نه خبر سم ترلاسه کړو، مونږ باید حقایق راوسپرو او مونږ باید د هغه څه چې خبروني شته او موجوده شواهد راغونډ کړو، خو بیا هم ځیني موضوعات شته چې د دویزي کچی

هم له قانونی او مشروع لارو ترلاسه شي.

زمونږ د معلوماتو سر چيني چيري دي؟

راځی دا تصور وکړو چې زمونږ د ټولو تحقیقاتو او پلټنو هدف په ټولیزه توګه د سیاستوالو، چارواکو، سوداګرو یا کوم بل واکمن لخوا د جرمونو، ناسمو کارونو او نیمګړتیاو برېښول دي د یادونی وړ ده چې د هرې عامه ادارې فعالیتونه په اسنادو او له ملګرو یا دښمنۍ سره نښې پرېږدي.

بريالی ژورنالېستي پلټنې او تحقیقات ندرتاً په ناڅاپي توګه رامنځ کېږي چې زیادتره له یو ناهیلې همکار یا سیال څخه راټول کېږي چې له ورځپاڼې یا ستیشن سره د هدف ډیر بندولو په مقصد تماس نیسي داسې قضیې شته چې کارکونکي ورځپاڼو ته ورغلي او د خپلو امرانو جرمونه ئې افشا کړي چې کیډای شي کومه ناخوندي فابریکه چلوي یا خپل اختونکی تیر باسي په دي حالت کېنی تاسو باید په خپلې سرچینې باور ونه کړئ بلکی هغه وهڅوئ چې مستند شواهد درته برابر کړئ چې فضیې د ثبوت له پاره ورته اړتیا ده.

راځی داسي وګڼو چې مونږ د

درغلیو د تورونو پلټنه کوو خو دا خبره له یاده ونه باسی چې درغلي او د خلکو غولول تل دوه اړخه لري رشوت ورکوونکي او رشوت اخستونکي دا له انډیننو او تشویش نه ډکه یوه اړیکه ده ځیني وخت یو یا بله خوا بنایي احساس وکړي چې تیر ایستل شوي او د بل اړخ د ناسمو کارونو د برېښولو له پاره شواهد ورکړي ته تیار وي خو باید هیڅکله د خپلې قضیې د ثبوت له پاره د وسیلې په توګه یوازي په تورونو، تکیه ونه کړو او کولاي شو خپل تحقیقات او پلټنې له پاره هغه معلومات و کارو چې ټول یې ترلاسه کولي شي، حکومتونه او شوکتونه عامه ریکارډونه ساتي چې کیدای شي د ادارو په فعالیتونو او وینا وکې بی نظمي او بی ربطي څرګندي کړي خو دا ممکنه ده چې په ښکاره توګه تري پوښتنه وشي چې د خپلو کارونو سپیناوي وکړي او هغي ته قانع کوونکي ځواب ووايي.

دغه راز په یاد یې ولري چې کله یوه پلټنه پیل شي نوري سرچیني هم ټوکیري لکه د (واترګیت) تحقیقاتي پلټنې ته وګوري چې واشنگتن پوست لخوا پیل شوه دا تحقیق د هغه څه په اړه په یو راپور پیل شو چې د غلا یوه ساده پېښه ښکاریده او د امریکا د متحده ایالاتو ولس مشر په

زوال پای ته ورسیده البته د پخواني ولس مشر (ريجارد نکسن) په اړه پیل شوي وه، په هر پړاو کېني چې په دسیسه کېني ښکیل کسان په وارخطا کیدل نو بیا به ورځپاڼي ته تلل چې د موضوع خپل اړخ بیان کړي او پایله دا شوه چې نور حقایق هم ښکاره شول، کله چې تاسي تحقیقات کوي باید حقایق له شک نه لري ثابت کړي ژور، یادښتونه او ریکارډونه وساتئ، او کیدای شي چې په محکمه کېني خپله نتیجه اخستنه توجیه کړي او یا درنه وغوښتل شي چې خپل شواهد وړاندي کړي په اخلاقی توګه عمل وکړی حقایق په بی طرفه او منصفانه وړاندي کړي.

داسي هم کیري چې پلټنه هم د پیسو او هم د وخت له مخي د یو لګښت وغواړي ځینی وخت مونږ هغه څه چې غواړو یې ثابت یې کړو نو نه شو ثابتولاي، هیڅکله باید د یو نیمګړي پلټنې او تحقیق له پاره په دي خاطر چې زمونږ ډیر وخت یې نیولي او یا دا چې ډیر زیار مو پري استیلي ونه لمسیرو، ځیني وخت باید یو ژورنالېست باید دا ومني چې ددي ټولو هڅو وروسته د پلټنې او تحقیق لپاره هیڅ هم نلرو نو په دي صورت کېني موضوع بیخي وغورځوي.

پین نشراتی

صبح شنبه

موسیقی و مردم	۱/۰۵	سرپال	۷/۰۰	هفته ۲-۴ موسیقی غزل	۱۲/۰۰	معارف اسلامی	۶/۰۰
راپور علمی	۱/۴۵	اعلانات	۷/۳۰	اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۴۰	ورزش بدنی	۶/۴۰
سیمای هموطن	۲/۰۰	گزارش ولایتی	۷/۳۵	جهان ما	۱۲/۴۰	اخبار	۷/۰۰
جهان ما	۳/۴۰	اعلانات و موسیقی	۷/۵۰	زمزمه های شب هنگام	۱/۰۰	سلام صبح بخیر	۷/۵
اخبار	۴/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	اخبار انگلیسی	۲/۰۰	اخبار	۸/۰۰
صحت برای همه	۴/۰۵	اعلانات	۸/۴۰	هوا نوا	۲/۱۰	ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵
شهر ما خانه ما	۴/۳۰	موسیقی	۸/۵۰	هفته ۳-۱ یک چمن گل	۳/۰۰	تن به تن	۸/۳۵
پروموشن	۴/۵۵	مباحثه	۹/۰۰	هفته ۲-۴ مجله تلویزیونی	۳/۵۰	اخبار	۹/۰۰
اخبار	۵/۰۰	نیمه دیگر	۹/۳۰	پروموشن و سپاتها	۴/۰۰	اردوملی	۹/۰۵
اینده سازان	۵/۰۵	اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰	سخن و اندیشه	۴/۳۰	از هرجا از هر رنگ	۹/۳۰
بسوی نور	۵/۳۰	هفته ۳-۱ فرهنگ مردم	۱۰/۱۰	هفته ۱ سرپال هفته ۲-۳	۴/۵۵	موسیقی و پروموشن	۹/۵۰
اعلانات	۵/۵۵	هفته ۲-۴ کتاب	۱۰/۳۰	۴ دستاورد	۵/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰
صدای آشنا	۶/۰۰	فلم هنری	۱۲/۰۰	پروموشن ها	۵/۰۰	هوا و نوا	۱۰/۰۵
سرپال	۷/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۴۰	تلاوت قرآنکریم		اخبار	۱۱/۰۰
اعلانات	۷/۲۵	راپور علمی	۱۲/۴۰			بحث هفته	۱۱/۰۵
گزارش ولایتی	۷/۳۰	زمزمه های شب هنگام	۱/۰۰			مرچ سرخ	۱۱/۳۰
اعلانات	۷/۴۵	اخبار انگلیسی	۲/۰۰			اخبار	۱۲/۰۰
موسیقی	۷/۵۰	هوا و نوا	۲/۱۰			تسورا و مردم	۱۲/۰۵
اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	نیمه دیگر	۳/۰۰			آذان ظهر	۱۲/۳۰
اعلانات	۸/۴۰	هفته ۳-۱ فرهنگ مردم	۳/۳۰			در رهگذر نور	۱۲/۳۵
موسیقی	۸/۵۰	هفته ۲-۴ کتاب	۴/۰۰			اخبار	۱/۰۰
هفته ۱-۳ آینه شهر هفته	۹/۰۰	مباحثه	۴/۰۰			هفته ۱-۲ ساعتی با شما	۱/۰۵
۴-۲ در جستجوی حقایق	۹/۳۰	سرپال	۴/۲۵			هفته ۲ آزمونگاه ذهن	
هفته ۱-۳ سینما هفته	۹/۳۰	پروموشن	۴/۵۵			هفته ۴ پاسخ چیست	۲/۰۰
۴-۲ شما و تلویزیون	۱۰/۰۰	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰			سیمای هموطن	۳/۴۰
اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰					جهان ما	۴/۰۰
هفته ۳-۱ هفت شهر هنر	۱۰/۱۰					اخبار	۴/۰۵
هفته ۲ مشعلداران هنر	۱۰/۱۰					کارتون هفته ۴ صلح و امنیت	۴/۲۵
هفته ۴ لحظه ها و لبخند	۱۰/۵۰					دستاورد	۴/۵۰
						موسیقی و پروموشن ها	۵/۰۰
						اخبار	۵/۰۵
						اینده سازان	۵/۳۰
						آه و اه	۵/۵۵
						پروموشن ها	۶/۰۰
						صدای آشنا	۷/۰۰
						موسیقی محلی	۷/۳۰
						اعلانات	۷/۳۵
						گزارش ولایتی	۷/۴۵
						اعلانات	۷/۵۵
						موسیقی	۸/۰۰
						اخبار داخلی و خارجی	۸/۴۰
						اعلانات و موسیقی	۹/۰۰
						سخن و اندیشه	۹/۳۰
						سرپال	۱۰/۰۰
						اخبار به زبان انگلیسی	۱۰/۳۰
						هفته ۳-۱ یک چمن گل	۱۱/۲۰
						هفته ۲-۴ مجله تلویزیونی	
						هفته ۳-۱ زمزمه های شب هنگام	

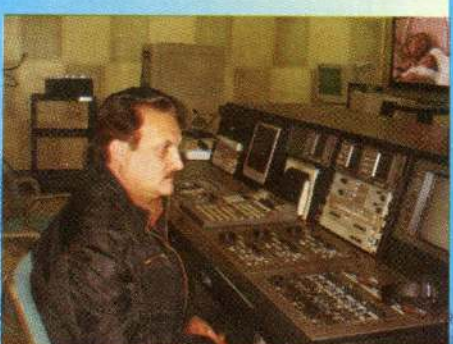
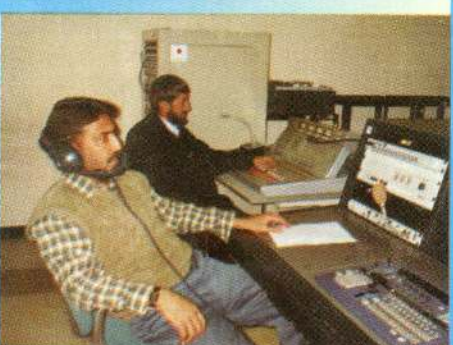
صبح دوشنبه

برنامه معارف اسلامی	۶/۰۰	سرپال	۴/۲۵
ورزش بدنی	۶/۴۰	پروموشن	۴/۵۵
اخبار	۷/۰۰	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰
سلام صبح بخیر	۷/۰۵		
اخبار	۸/۰۰		
ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵		
ویکت	۸/۳۰		
پروموشن	۸/۵۵		
اخبار	۹/۰۰		
کلکین	۹/۰۵		
نیمه دیگر	۹/۳۰		
اخبار	۱۰/۰۰		
هوا و نوا	۱۰/۰۵		
اخبار	۱۱/۰۰		
مباحثه	۱۱/۰۵		
هفته ۳-۱ فرهنگ مردم	۱۱/۳۵		
هفته ۲-۴ کتاب	۱۲/۰۰		
اخبار	۱۲/۰۵		
گزارش	۱۲/۲۰		
موسیقی آرام	۱۲/۳۰		
آذان نماز ظهر			
معارف اسلامی	۱۲/۳۵		
اخبار	۱/۰۰		

صبح یکشنبه

برنامه معارف اسلامی	۶/۰۰	سرپال	۴/۲۵
ورزش صبحانه	۶/۴۰	پروموشن	۴/۵۵
اخبار	۷/۰۰	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰
سلام صبح بخیر	۷/۰۵		
اخبار	۸/۰۰		
ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵		
دستاورد	۸/۳۵		
پروموشن	۸/۵۵		
اخبار	۹/۰۰		
آینده سازان	۹/۰۵		
آه واه هفته ۱-۲-۳	۹/۳۰		
صلح و امنیت هفته ۴	۱/۰۰		
اخبار	۱۰/۰۵		
هوا و نوا	۱۱/۰۰		
اخبار	۱۱/۰۵		
سخن و اندیشه	۱۱/۳۵		
هفته ۳-۱ یک چمن گل	۱۲/۰۰		
هفته ۲-۴ مجله تلویزیونی	۱۲/۰۵		
اخبار	۱۲/۳۰		
ادامه برنامه	۱۲/۳۵		
آذان نماز ظهر			
معارف اسلامی	۱/۰۰		
اخبار	۱/۰۵		
سیمای هموطن	۲/۰۰		
راپور علمی	۳/۴۰		
اخبار	۴/۰۰		
مردم و موسیقی	۴/۰۵		
کلکین	۴/۳۵		
اخبار	۵/۰۰		
ویکت	۵/۰۵		
بسوی خوشبختی	۵/۳۰		
پروموشن سپات	۵/۵۵		
و اعلانات			
صدای آشنا	۶/۰۰		

تلویزیون ملی افغانستان

صبح سه شنبه	
معارف اسلامی	۶/۰۰
ورزش بدنی	۶/۴۰
اخبار	۷/۰۰
سلام صبح بخیر	۷/۰۵
اخبار	۸/۰۰
ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵
صحت برای همه	۸/۳۵
موسیقی و پروموشن	۸/۵۵
اخبار	۹/۰۰
آینده سازان	۹/۰۵
شهر ما خانه ما	۹/۳۰
اخبار	۱۰/۰۰
هوا و نوا	۱۰/۰۵
اخبار	۱۱/۰۰
هفته ۳-۱ آینه شهر هفته	۱۱/۰۵
۲-۲ در جستجوی حقایق	۱۱/۳۵
هفته ۳-۱ هفت شهر هنر	۱۱/۳۵
هفته ۲-۲ لحظه و لبخند ما	۱۲/۰۰
اخبار	۱۲/۰۰
هفته ۳-۱ گزارش هفته	۱۲/۰۵
۲ مشعلداران هنر	۱۲/۲۰
موسیقی	۱۲/۳۰
آذان نماز ظهر	۱۲/۳۵
بسوی نور	۱/۰۰
اخبار	۱/۰۵
هفته ۳-۱ سینما	۲/۰۰
هفته ۲-۲ شما و تلویزیون	۲/۰۰
سیمای هموطن	۳/۴۰
جهان حیوانات	۴/۰۰
اخبار	۴/۰۵
هفته ۳-۱ نونهایان بشارتگر	۴/۰۵
هفته ۲-۲ فلم کارتون	۴/۳۰
هفته ۳-۱ پولیس هفته	۴/۵۵
۲-۲ نونهایان بشارتگر	۵/۰۰
پروموشن	۵/۰۵
اخبار	۵/۰۰
پروافش ها	۵/۰۵
اخبار هفته ۳-۱ پولیس هفته ۲-۲	۵/۳۰
هولریالوا	۵/۳۵
اخبار	۵/۴۰
صدای آشنا	۵/۴۵
سرریال	۵/۵۰
اعلانات	۵/۵۵
اعلانات	۶/۰۰
سرریال	۶/۰۵
اعلانات	۶/۳۰
گزارش ولایتی	۶/۳۵
صبح چهار شنبه	۷/۰۰
معارف اسلامی	۷/۰۰
ورزش بدنی	۷/۴۰
اخبار	۷/۰۰
صبح بخیر	۷/۰۵
اخبار	۷/۱۰
ادامه صبح بخیر	۷/۱۵
نونهایان بشارتگر	۷/۳۵
پروموشن	۷/۵۵
اخبار	۸/۰۰
پروافش ها	۸/۰۵
اخبار هفته ۳-۱ پولیس هفته ۲-۲	۸/۳۰
هولریالوا	۸/۳۵
اخبار	۸/۴۰
روانی جاری	۸/۴۵
هفته ۳-۱ رنگین کمان	۸/۵۵
هفته ۲-۲ چشم انداز	۹/۰۰
اخبار	۹/۰۵
اعلانات	۹/۱۰
اعلانات	۹/۱۵
موسیقی	۹/۲۰
اخبار داخلی و خارجی	۹/۲۵
روانی جاری	۹/۳۰
سرریال	۹/۳۵
موسیقی	۹/۴۰
اخبار انگلیسی	۹/۴۵
هفته ۳-۱ رنگین کمان	۱۰/۰۰
هفته ۲-۲ چشم انداز	۱۰/۰۵
مستطیل سبز	۱۰/۱۰
زمره ها	۱۰/۱۵
اخبار داخلی و خارجی	۱۰/۲۰
جهان حیوانات	۱۰/۲۵
زمره ها	۱۰/۳۰
اخبار داخلی و خارجی	۱۰/۳۵
پروموشن	۱۰/۴۰
اخبار	۱۰/۴۵
زمره ها	۱۰/۵۰
اخبار	۱۰/۵۵
آینده سازان	۱۰/۶۰
والعصر	۱۰/۶۵
اعلانات	۱۰/۷۰
صدای آشنا	۱۰/۷۵
سرریال	۱۰/۸۰
اعلانات	۱۰/۸۵
گزارش ولایتی	۱۰/۹۰
اخبار	۱۰/۹۵
پروموشن	۱۱/۰۰
اخبار	۱۱/۰۵
آینده سازان	۱۱/۱۰
اخبار	۱۱/۱۵
پروموشن	۱۱/۲۰
اخبار	۱۱/۲۵
اخبار داخلی و خارجی	۱۱/۳۰
اخبار	۱۱/۳۵
اخبار	۱۱/۴۰
اخبار	۱۱/۴۵
اخبار	۱۱/۵۰
اخبار	۱۱/۵۵
اخبار	۱۱/۶۰
اخبار	۱۱/۶۵
اخبار	۱۱/۷۰
اخبار	۱۱/۷۵
اخبار	۱۱/۸۰
اخبار	۱۱/۸۵
اخبار	۱۱/۹۰
اخبار	۱۱/۹۵
اخبار	۱۲/۰۰
اخبار	۱۲/۰۵
اخبار	۱۲/۱۰
اخبار	۱۲/۱۵
اخبار	۱۲/۲۰
اخبار	۱۲/۲۵
اخبار	۱۲/۳۰
اخبار	۱۲/۳۵
اخبار	۱۲/۴۰
اخبار	۱۲/۴۵
اخبار	۱۲/۵۰
اخبار	۱۲/۵۵
اخبار	۱۲/۶۰
اخبار	۱۲/۶۵
اخبار	۱۲/۷۰
اخبار	۱۲/۷۵
اخبار	۱۲/۸۰
اخبار	۱۲/۸۵
اخبار	۱۲/۹۰
اخبار	۱۲/۹۵
اخبار	۱۳/۰۰
اخبار	۱۳/۰۵
اخبار	۱۳/۱۰
اخبار	۱۳/۱۵
اخبار	۱۳/۲۰
اخبار	۱۳/۲۵
اخبار	۱۳/۳۰
اخبار	۱۳/۳۵
اخبار	۱۳/۴۰
اخبار	۱۳/۴۵
اخبار	۱۳/۵۰
اخبار	۱۳/۵۵
اخبار	۱۳/۶۰
اخبار	۱۳/۶۵
اخبار	۱۳/۷۰
اخبار	۱۳/۷۵
اخبار	۱۳/۸۰
اخبار	۱۳/۸۵
اخبار	۱۳/۹۰
اخبار	۱۳/۹۵
اخبار	۱۴/۰۰

پلان نشراتی

سیمای هموطن	۲/۰۰	سریال	۷/۰۰	گزارش ولایتی	۴/۴۵
زنگ مکتب	۳/۴۰	اعلانات	۷/۲۵	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰
اخبار	۴/۰۰	گزارش ولایتی	۷/۳۰	صبح پنجشنبه	
موسیقی و مردم	۴/۰۵	اعلانات	۷/۴۵	معارف اسلامی	۶/۰۰
پروموشن	۴/۵۵	موسیقی	۷/۵۰	ورزش بدنی	۶/۴۰
اخبار	۵/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	اخبار	۷/۰۰
تن به تن	۵/۰۵	اعلانات	۸/۴۰	سلام صبح بخیر	۷/۰۵
در رهگذر نور	۵/۳۰	موسیقی	۸/۴۵	اخبار	۸/۰۰
اعلانات	۵/۵۵	روبو با مردم	۹/۰۰	ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵
اردوی ملی	۶/۰۰	فلم هنری	۹/۳۰	مروربروزنامه ها	۸/۳۰
از هر جا از هر رنگ	۶/۲۵	اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۰۰	دانش برای همه	۸/۴۰
پروموشن و موسیقی	۶/۵۰	جهان ما	۱۲/۴۰	اخبار	۹/۰۰
حجری مجلس	۷/۰۰	زمزمه های شب هنگام	۱/۰۰	آینده سازان	۹/۰۵
اعلانات	۷/۲۵	هوا نوا	۲/۰۰	هفته ۳-۱ زراعت و مالداری	۹/۳۰
گزارش ولایتی	۷/۳۰	گزارش ولایتی	۳/۰۰	هفته ۴-۲ نگاه	
اعلانات	۷/۴۵	ورزش هفته	۳/۱۵	پروموشن	۹/۵۵
موسیقی	۷/۵۰	پروموشن و موسیقی	۳/۴۰	اخبار	۱۰/۰۰
اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	فوتبال	۴/۰۰	هوا و نوا	۱۰/۰۵
شورا و مردم	۸/۴۰	موسیقی غزل	۴/۴۵	اخبار	۱۱/۰۰
بحث هفته	۹/۰۰	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰	لرغونی مینه	۱۱/۰۵
هفته ۳-۱ مرچ سرخ هفته ۲	۹/۳۰	صبح جمعه		هفته ۳-۱ نگاه هفته	۱۱/۳۰
آزمونگاه ذهن هفته ۴ پاسخ چیست		معارف اسلامی	۶/۰۰	۴-۲ کاروان حله	
اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰	بدنی روزنه	۶/۴۰	پروموشن	۱۱/۵۵
هفته ۳-۱ ساعتی با شما	۱۰/۱۰	اخبار	۷/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
هفته ۴-۲ کنسرت		سلام صبح بخیر	۷/۰۵	گزارش ولایتی	۱۲/۰۵
هفته ۳-۱ تیاتر هفته ۴-۲ زمزمه ها	۱۱/۰۰	اخبار	۸/۰۰	موسیقی آرام	۱۲/۲۰
اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۰۰	ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵	اذان نماز ظهر	۱۲/۳۰
زنگ مکتب	۱۲/۴۰	ورزش هفته	۸/۳۰	معارف اسلامی	۳۵/۰۰
زمزمه ها	۱/۰۰	پروموشن	۸/۵۵	اخبار	۱/۰۰
هفته ۳-۱ مرچ سرخ	۱/۳۰	اخبار	۹/۰۰	سریال	۱/۰۵
هفته ۴-۲ هوا و نوا		از لابلای آرشیف	۹/۰۵	هفته ۳-۱ موسیقی محلی	۱/۳۵
اخبار انگلیسی	۲/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰	هفته ۴-۲ جهان حیوانات	
ادامه برنامه	۲/۱۰	هوا و نوا	۱۰/۰۵	سیمای هموطن	۲/۰۰
هفته ۳-۱ ساعتی با شما هفته ۲	۳/۰۰	اخبار	۱۱/۰۰	جهان ما	۳/۴۰
آزمونگاه ذهن هفته ۴-۲ پاسخ چیست		قلم برای نو جوانان	۱۱/۰۵	اخبار	۴/۰۰
پروموشن	۳/۵۵	اخبار	۱۲/۰۰	فلم کارتونی	۴/۰۵
بحث هفته	۴/۰۰	سریال	۱۲/۰۵	ورزش هفته	۴/۳۰
تن به تن	۴/۳۰	اذان ظهر جمعه	۱۲/۳۰	پروموشن ها	۴/۵۵
تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰	درسهای از قرآن	۱۲/۳۵	اخبار	۵/۰۰
		اخبار	۱/۰۰	کلکین	۵/۰۵
		جاهای تاریخی قرآن	۱/۰۵	درسهای از قرآن	۵/۳۰
		موسیقی قوالی	۱/۳۵	اعلانات	۵/۵۵
				صدای آشنا	۶/۰۰

، توقفش میداد و محسورش میکرد حتی بعضاً به قدری مجذوب آن میگردد که لحظاتی چند پس از زنگ مکتب به صنف داخل میشد. بعداً به کاپی رسم ها می پرداخت. پدرش مخالف نقاشی بود و عقیده داشت که در آخرت این همه تصاویر از عبدالغفور روح میطلبد، بار بار او را مورد توبیخ و سرزنش قرار داده و حتی گاهی هم به لت و کوبش میپرداخت ولی یک قوه مجهول و آتشین درونی، این هنرمند محبوب را به سوی تصمیمش کشاند.

با وجودیکه در اوایل تسلط اسلام، در کشور های اسلامی به علت تحریم نگاره گری و تصویر پردازی، نقاشی امکانات رشد نیافت و هنرمند نتوانست که احساس خویش و خواست جامعه خود را با نگاره ها انعکاس دهد اما هرگز این تحریم مانعی در حرکت پویای هنرمندانی چون برشنا نگردید و مکتب صنایع در برنامه های تدریسی خود در پهلوی هنر رسامی، هنر پیکره ترشی را مورد فعالیت کاری خود قرار داد و تا جایی که قدرت و توانمندی موجود به کمک و رهنمای های یک تعداد از استادان ورزیده، این سد را شکست و به شاگردان اجازه داخل شدن در حریم این مظهر هنری را داد.

برشنا می گوید: «اگر هنرمندان قرن ۱۹ فرانسه عالی ارزیابی شده است، حیات بعضی از آنان را بنام «امپرسیونیستها» یادمیشدند، تحت مطالعه قرار بدیم اعتراف خواهیم کرد که آنان هنرمندان حقیقی بودند و حیات خویش را باهمه مزایای آن وقف تکتیک و اندیشه های هنری خود نموده، انقلاب عظیمی در جهان هنر وارد ساختند».

نخستین استاد آقای برشنا در رشته درامه نویسی «گی-بی-سنگ» بود که قرن هجده در آلمان میزیست. این استاد فن درام، علاوه بر قشنگترین درامه ها از قبیل: نا تان عاقل، امیلیا کالوتی، مینافور، ربارلم وغیره آثار فنا ناپذیری هم در فن درامه نویسی از خود به یادگار گذاشته است».

استاد از نگاه تیپ و چهره ظاهری بیشتر به «گاری کویر» هنرمند سینمایی امریکا شباهت داشت و با وصف اینکه عمر برشنا از پنجاه سال تجاوز کرده بود، جوان زیبا، رسا و شکست ناپذیر به دیده می آمد. برشنا به اندازه بی محو جهان هنر بود که اکثر ارادتمندان و شاگردانش را نمی شناخت و یا غالباً یکی را با دیگری اشتباه میکرد.

استاد عمری را در راه تربیه استعداد های نسل جوان کشور صرف کرده و موفق هم بود، یکی از استادان بنام

ماستردین هندوستانی که در تعلیم اولاد وطن سهل انگاری کرده و بعضاً به خوش گذرانی میپرداخت، برشنا چندین بار بریش توصیه کرد تا در تعلیم شاگردان، علاقمند گردد اما معلم موصوف اصلاح پذیر نبود. بلاخره استاد برشنا تصمیم گرفت تا ماستردین را از وظیفه سبکدوش سا زد سرانجام همانطور هم شد و ماستردین در غربت و بیکاری حیاتش را از دست داد و جسدش به هندوستان منتقل گردید.

استاد برشنا هنرمند ظریفی بود که ظرافتهای کرکتر او در تمام آفریده های هنری اش از آغاز تا انجام منعکس شده است با هر موضوعی که برای خود انتخاب میکرد تا ختم کارش در یک نبرد هنرمندانه بود.

با آنکه استاد برشنا به تمام معنا یک نقاش شرقی بود معهداً از رنگهای گرم و سرد استفاده شایانی کرده است گرچه رنگهای بنفش و آبی را در اکثر آثار خود به دیگر رنگها ترجیح داده است ولی در ترسیم مناظر تپیک افغانی چندان وفادار نبود است.

استاد برشنا تقریباً همه رشته های هنر نقاشی را به تجربه گرفته و از هر کدام آنها استادانه بدر آمده است همانطوریکه در آثار نوک آهنی برشنا را برشنای پُر قدرت معرفی میکند به همان اندازه کار های ذغالی، سوخته کاری در چوپ، رنگ روغنی و آبی، آن ظرافتها و سبک کارش را در جوشش رنگها با شفافیت به خصوصی مانند شفافیت شخصیتش با قدرت جلوگر میشود.

گرچه ما درین دوره هنرمندان دیگری هم داشتیم، که هستی خود را ذره ذره در رگهای رنگها دمیده اند تا آفریده های هنری خود را هرچه زیبا و موزون بر صحیفه کاغذ نقش بندند و به این وسیله در تاریخ فرهنگ کشور باستانی ما ورق تازه یی بگشایند؛ ولی باید متذکر شویم که تنها زیبایی ها کامل بودن یک اثر را تایید نمی کند. کنار رفتن از محتوا و متوسل شدن به زیبایی قهراً هنر را صدمه میزند. ازین رو آفریده های هنری استاد برشنا مملو از زیبایی های ایده الیزم نبوده، بلکه هر اثرش نمایانگر زیبایی های ریالیزم او بود، که از انگیزه های اجتماع خود الهام میگرفت و هر پرده اوپیام آور زندگی و عنعنات زمانه اش بود؛ زمانیکه هرگز نمی گذرد و کهنه نمی شود. زیرا خود مردم این سر زمین قهرمانان واقعی صحنه هایی هستند، که بزرگانی همچون پروفیسور غلام محمد مصور، استادبرشنا، غوث الدین، استادخیر محمد، استاد کریم شاه و صدها هنر آفرین دیگر در متن آن رشد یافته و به کمال رسیده اند.

په لوگر کی د لرغونو خایونو کیندنه روانه ده:

وفات ضیا قاریزاده

با دریغ و تأسف اطلاع حاصل نمودیم که آقای ضیا قاریزاده یکی از شخصیت های فرهنگی و هنر دوست، شاعر و آواز خوان کشور جهان فانی را وداع گفت روح اش شاد و بهشت برین نصیبش باد.

مرحوم ضیا قاریزاده در سال ۱۳۰۱ هجری شمسی در کابل چشم به جهان گشود. در سال ۱۳۰۷ شامل لیسه نجات (امانی) گردید و بعد از تکمیل دوره ابتدایه در همان لیسه به حیث استاد زبان دری ایفای وظیفه کرد. ضیا قاریزاده بر علاوه آموزگاری و وظایف مختلف را در عرصه مطبوعات و فرهنگ اجرا کرده است.

مدت در پوهنی و افغان ننداری به صفت آمر فرهنگی سپس در وزارت اطلاعات و فرهنگ افغانستان به حیث مشاور مقرر شد. فعالیت های زیادی را در عرصه هنر و فرهنگ افغانستان انجام داد. ضیا قاریزاده شعر های ناب سروده است که در جراید و مجلات در داخل و خارج از کشور به چاپ رسیده است. قاریزاده آهنگ های خود را در رادیو افغانستان به نام مستعار کیو تر ضبط کرده است که آهنگ های مشک تازه می بارد، شب به دامان کابل، دلم را سر به سر سودا گرفته، یا چمن چراغان است، می هی گلکم از جمله آثار به یاد ماندنی ضیا قاریزاده است.

مرحوم ضیا قاریزاده افزون بر شاعری به آواز خوانی و آهنگ سازی نیز اشتغال داشت. که آهنگ های زیادی تصنیف شده وی در آرشیف رادیو افغانستان موجود است که آواز خوانان مشهور کشور چون استاد رحیم، احمد ظاهر، احمد ولی، خلاند، ناشناس و دیگران سروده اند. مرحوم ضیا قاریزاده در سال های پایانی عمرش بینائی خود را از دست داده بود. وی وصیت کرده بود که جنازه اش را به زادگاهش کابل انتقال دهند و در کنار مادرش به خاک بسپارند که وصیت اش به جا گردید جنازه وی از کانادا به کابل انتقال داده شد و در حضیره خانواده گوی اش به خاک سپرده شد.

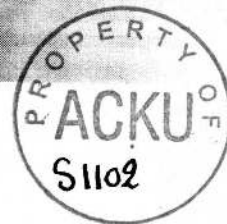
د نامعلومو کسانو لخوا د لوگر ولایت په بیلا بیلو سیموکی د لرغونو خایونو د کیندنی لري روانه ده.

د دغه ولایت د اطلاعاتو او کلتور رئیس محمد ظاهر صدیقی وویل: چی دغه کیندنی پر مرکز پل علم سر بیره په محمد آغه، برکي برک، خرخ او خروار ولسوالیو کی دوام لري. هغه زیاته کره چی په دغو سیموکی له لسو څخه زیات لرغوني خایونه شته، چی د نامعلومو کسانو لخوا یی له تیرو پنځو میاشتنو راهیسی ناقانونه کیندنی رواني دي. نوموړي وویل چی د دي لرغونو خایونو په جمله کی مس عینک، کافر کوت، خواجه احمد، دادو خیل، سجاوند او علی ملنگ شامل دي. صدیقی وایی چی له دي سیمو څخه هره ورخ په لسگونه موتر قیمتي ډبري او تاریخي آثار ویستل کیږي او په قاچاق ډول له هیواد څخه بهر لیږل کیږی. د نوموړی په وینا له دغو سیمو څخه په تیرو څو میاشتی کی په لسگونه طلائی او خاکی مجسمی استخراج شوی او غلا شوی دي د اطلاعاتو او کلتور رئیس وایی چی په دي غیر قانونی کار کی د سیمی خلک لاس لري د ده په وینا ځکه چی د نورو سیمو نابنده خلک دغه کار نه شی کولي. د لوگر پخوانی والي عبدالکریم هاشمی هم تیره اونی د ا منلی وه چی د لرغونو سیمو د کیندنی لری پیل شوي ده.

****

قضیه تخریبکاران ساحه باستانی خم زرگر:

اخیرا پنج تن از افراد استفاده جو که قصد داشتند به بهانه حفرا عمیق به يك ساحه باستانی دستبرد بزنند توسط مردم محل خم زرگر ولایت کاپیسا به پسته امنیتی محن شناسایی و دستگیر شدند. هیات مختلط از وزارت های اطلاعات و فرهنگ و امور داخله به ولایت کاپیسا معرفی شدند تا قضیه مخربان ساحه باستانی خم زرگر را از نزدیک بررسی و با نماینده گان مردم محل ملاقات و روی پیشنهادات شان در مورد نگهداری ساحه باستانی خم زرگر باهم تفاهم کنند. رئیس اطلاعات و فرهنگ ولایت کاپیسا با تاکید گفت: که ساحه خم زرگر کاپیسا يك ساحه باستانی است و مطابق به فرمان رئیس جمهور کشور هر نوع ساختمان، کندن کاری و حفريات در چنین ساحات ممنوع است.

بهرام بریال

ACKU
Jukoo
HE
8700.9
الف 77
29 T

چاپ : مطبعہ آزادی

سید حامد نوری

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**